

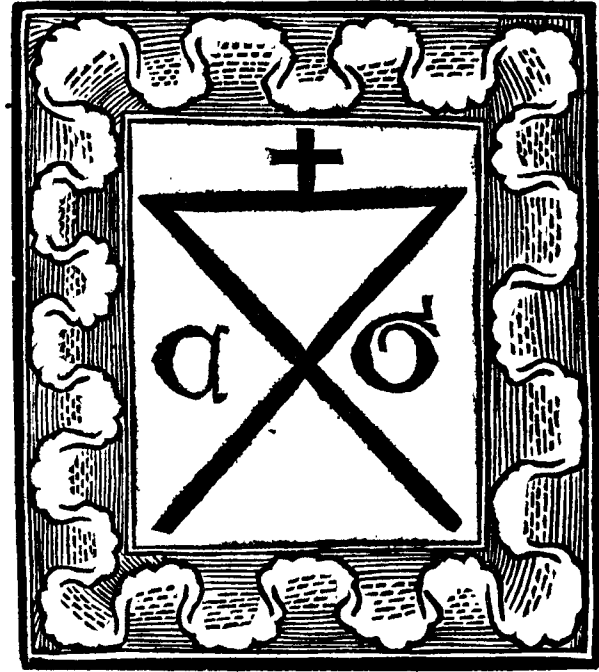
**BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
DE ZARAGOZA**

SIGNATURA: I – 101

*Alexander de Sancto Elpidio. De
ecclesiastica potestate. Lugduni. 1498.*

1540 + July 1540
Ad forma pontificis
22488

8. *et ornatu*
**Tractatus de pote-
state ecclesiastica.** ^{lib} ₂ ^{ca} _{15.}

lib. 2
ca. 15
p. 154

Primum capitulum in quo agitur de triplici sacerdotio magno maiori et maximo.

2. Caplum secundum in quo agitur de triplici potestate ordinis iurisdictionis et mixte et utraque.

3. Caplum tertium in quo ostenditur potestas ordinis sit immediate a christo.

4. Caplum quartum in quo ostenditur potestas iurisdictionis in summo pontifice sit immediate a christo.

5. Caplum quintum in quo ostenditur potestas iurisdictionis etiam in apostolis et in discipulis fuerit immediate a christo.

6. Caplum sextum in quo ponuntur rationes aliquorum ostendentes potestas iurisdictionis in episcopis et curatis sit immediate a christo.

7. Caplum septimum in quo probatur potestas potestas iurisdictionis non est immediate a christo in episcopis.

8. Caplum octavum in quo responditur ad rationes et auctoritates que videntur probare potestas potestas iurisdictionis sit immediate a christo in episcopis et curatis.

9. Caplum nonum in quo ex premissis ostenditur qualiter potestas mixta sit immediate a christo et qualiter immediate a suis vicariis.

10. Caplum decimum in quo agitur de successione personarum ecclesiasticarum et quo plura clarius apparebunt que in premissis posita sunt.

Capitulum primum in quo agitur de triplici sacerdotio magno et maximo.

Aliud videndum aliquod breuiter de potestate ecclesiastica qualiter sit in summo pontifice: et quomodo ab ipso descendat et communicetur alijs prelatis ecclesie: premitenda est duplex distinctio vna de sacerdotio: et alia de potestate.

De sacerdotio: et alia de potestate. Primo videndum de sacerdotio quod dicitur potestatem triplicem habere: scilicet magnum: maius: et maxium. Sacerdotium magnum est sacerdotium simpliciter presbyteri quod potest dici magnum in comparatione ad sacerdotium quod fuit in lege nature: quod fuit et humana institutione. Ratio enim naturalis dicitur deum esse colendum: et ei esse offerendum: unde et tunc primo generati sacerdotes instituebantur: propria voluntate offerentes officium sacerdotis. Sicut etiam iunc bonus homo dicitur sacerdos iusticie: quia sacrificium iusticie offertur deo: scilicet hostiam viuam: hoc sacrificium fuit ab initio generis humani: Aliud sacrificium fuit in lege moysayca: et institutione diuina: et hoc inchoauit in Aaron. In yfido. in lib. de personis ecclesiasticis dicitur: Initium sacerdotij Aaron fuit: quod deus benedixit Aaron et filiis eius: et dicitur: Tercium sacerdotium est a deo institutum a lege euangelica datus: et ordinatum ministerio christi qui fuit deus et homo: hoc est sacerdotium gratie et sacerdotium perfectum. Quod potest dici sacerdotium magnum in comparatione ad sacerdotium in lege nature: quod erat sacerdotium imperfectum.

Secundum videndum de potestate ecclesiastica qualiter sit in summo pontifice: et quomodo ab ipso descendat et communicetur alijs prelatis ecclesie: premitenda est duplex distinctio vna de sacerdotio: et alia de potestate. Primo videndum de sacerdotio quod dicitur potestatem triplicem habere: scilicet magnum: maius: et maxium. Sacerdotium magnum est sacerdotium simpliciter presbyteri quod potest dici magnum in comparatione ad sacerdotium quod fuit in lege nature: quod fuit et humana institutione. Ratio enim naturalis dicitur deum esse colendum: et ei esse offerendum: unde et tunc primo generati sacerdotes instituebantur: propria voluntate offerentes officium sacerdotis. Sicut etiam iunc bonus homo dicitur sacerdos iusticie: quia sacrificium iusticie offertur deo: scilicet hostiam viuam: hoc sacrificium fuit ab initio generis humani: Aliud sacrificium fuit in lege moysayca: et institutione diuina: et hoc inchoauit in Aaron. In yfido. in lib. de personis ecclesiasticis dicitur: Initium sacerdotij Aaron fuit: quod deus benedixit Aaron et filiis eius: et dicitur: Tercium sacerdotium est a deo institutum a lege euangelica datus: et ordinatum ministerio christi qui fuit deus et homo: hoc est sacerdotium gratie et sacerdotium perfectum. Quod potest dici sacerdotium magnum in comparatione ad sacerdotium in lege nature: quod erat sacerdotium imperfectum.

Sacerdotium magnum
Sacerdotium maius
Sacerdotium maxium
Sacerdotium magnum
Sacerdotium maius
Sacerdotium maxium

2. Caplum tertium in quo ostenditur potestas ordinis sit immediate a christo.

gratia proficit natura: et in comparatione ad sacerdotium in lege moysayca quod erat sacerdotium figuratum: figura autem cessat aduementem veritate: ut de quolibet sacerdote euangelico: ratio status possit vere et proprie canticum ecclesie: Ecce sacerdos magnus. Sacerdos enim in lege nature non erat magnus: quia imperfectus: nec in lege moysayca: quia figuratum. Sed in lege euangelica est sacerdos verus et perfectus: et ideo magnus. Hoc sacerdotium euangelicum: nunc manet in ecclesia: et durabit usque ad diem iudicii: cuius actus sacrificare: ut ois actus eius dici possit: quod est sacrificium. Ad ipsum enim pertinet sacrificium offerre pro peccatis populi: et in suis orare pro populo: ipsius votare preces deo offerre: et aliqua sacramenta ministrare: per que confertur gratia: que omnia sanctificationem importat. Unde et medius dicitur inter deum et populum. Sub hac autem sacerdotali dignitate comprehenditur omnis ecclesiasticus ordo: vel est sacerdotalis: vel habet attributionem ad ipsum: sicut ad finem gratia cuius est: et cui subseruit: sic ad inferos: arti superiorum. Sacerdotium maius est sacerdotium episcoporum: tum quia in ipso est ordo sacerdotalis: secundum quamdam perfectionem: quia perfectum: vnaqueque dicitur: tum potest alio sibi simile adducere. Ipse autem non solum habet ordinem in seipsis: imo etiam alijs tradit ministerialiter tale ordinem: quia ad eos pertinet dispensare sacramentis ordinis: tum etiam: quia eis competunt aliquae actiones: que non possunt competere alijs sacerdotibus: sicut pontifices consecrare: virgines benedicere: manus imponere: siue confirmare: basilicas dedicare: et huiusmodi. Unde et si alij sacerdotes ad ministrant quinq; sacramenta: ipsi tamen ad ministrant septem: et maiores et minores sa-

cerdotes in bis que aguntur: videtur rebus per episcopos consecratis: propter quod conuenienter datus ordo quidam dicitur potest supra sacerdotium: non ut ordo dicitur sacramentum: sed dicitur officium: quod ad respectu quadrucumque sacrarum actionum. Hoc autem in equalitatis omni tempore videtur fuisse. Nam apud gentes: sicut in quod dicitur yfidorus in libro etbi. minores sacerdotes dicebantur flammee: et maiores archidiaconi flammee. In veteri testamento Aaron erat maior sacerdos: sub quo erant filij eius: minores: es sacerdotes ministrantes sub eo. In nouo etiam testamento christus instituit maiores sacerdotes: scilicet apostolos: quibus succedunt episcopi: et alij presbyteri: sicut consequenter videbitur. Et licet dicitur scriptum: quibus succedunt sacerdotes: magnum: qui sunt maioribus in auxilium: ut multitudo fidelium facilius gubernetur dirigat. Sacerdotium maxium est sacerdotium summi pontificis: quod est vicarius christi: et successor petri: propter potestatem ordinis: habet vniuersalem et plenam potestatem iurisdictionis super omnem ecclesiam: et vniuerso populo christiano: quia datus est sibi omnis potestas in celo: et in terra: referri potest ad istam duplicem potestatem: qui est appropriate dicitur pontifex romanus: quia romana ecclesia mater et caput est oim ecclesie vniuersalis: tunc est pontifex: oim christiano: unde et dicitur episcopus vbi et vbi: bene dicitur est a domino in Jobanne: tu vocaberis cephas: quod interpretatur caput: quia sicut caput inter cetera membra corporis: obtinet preceptum: sic et ipse inter ceteros apostolos: et persequens successor eius inter omnes successores: ad significandum autem eius principatum: prius fuit dicitur Mattheo: et ligaueris sup terra: et pena simul cum alijs: Mattheo: et ligaueris.

ad significandum autem eius principatum: prius fuit dicitur Mattheo: et ligaueris sup terra: et pena simul cum alijs: Mattheo: et ligaueris.

cerdotes in bis que aguntur: videtur rebus per episcopos consecratis: propter quod conuenienter datus ordo quidam dicitur potest supra sacerdotium: non ut ordo dicitur sacramentum: sed dicitur officium: quod ad respectu quadrucumque sacrarum actionum. Hoc autem in equalitatis omni tempore videtur fuisse. Nam apud gentes: sicut in quod dicitur yfidorus in libro etbi. minores sacerdotes dicebantur flammee: et maiores archidiaconi flammee. In veteri testamento Aaron erat maior sacerdos: sub quo erant filij eius: minores: es sacerdotes ministrantes sub eo. In nouo etiam testamento christus instituit maiores sacerdotes: scilicet apostolos: quibus succedunt episcopi: et alij presbyteri: sicut consequenter videbitur. Et licet dicitur scriptum: quibus succedunt sacerdotes: magnum: qui sunt maioribus in auxilium: ut multitudo fidelium facilius gubernetur dirigat. Sacerdotium maxium est sacerdotium summi pontificis: quod est vicarius christi: et successor petri: propter potestatem ordinis: habet vniuersalem et plenam potestatem iurisdictionis super omnem ecclesiam: et vniuerso populo christiano: quia datus est sibi omnis potestas in celo: et in terra: referri potest ad istam duplicem potestatem: qui est appropriate dicitur pontifex romanus: quia romana ecclesia mater et caput est oim ecclesie vniuersalis: tunc est pontifex: oim christiano: unde et dicitur episcopus vbi et vbi: bene dicitur est a domino in Jobanne: tu vocaberis cephas: quod interpretatur caput: quia sicut caput inter cetera membra corporis: obtinet preceptum: sic et ipse inter ceteros apostolos: et persequens successor eius inter omnes successores: ad significandum autem eius principatum: prius fuit dicitur Mattheo: et ligaueris sup terra: et pena simul cum alijs: Mattheo: et ligaueris.

ad significandum autem eius principatum: prius fuit dicitur Mattheo: et ligaueris sup terra: et pena simul cum alijs: Mattheo: et ligaueris.

Flammee
Archidiaconi

3. Maxium

ro. qz 1y. data 27

ro. qz 1y. data 27

Job. 1. f. Methapho.

Mat. 16.

Mat. 18.

a 11

ordina. et mixta. ex utroque

ut ostendat qd primo et pte potestas
 restas conent petro. dicimus inde p eu
 ad alios descendit in quod infra plep
 dicitur. Dicitu est etia sibi indefinite pa
 sce oues meas. no bas vel illas sicut et
 ponit Erifostomus. Et iteru sup banc
 petra edificabo ecclesia mea. non parte
 ecclesie. vt designet ei vniuersalis po
 testas. Ab bui tñ vitatis firmatioes
 licet plures rationes adducatur. vna tñ
 videtur esse potissimar pncipalitate que
 sumitur ex ordine vniuersi. qz regimen
 ecclesie supponedu est esse ordinatu. et
 fm optimu regimenis modu. D primus
 aut regimenis est modus in oi societate
 r multitudinē vt reductio r regimē fiat
 pncipaliter p vnu. hoc em cōspicimus
 in oi naturali regimine. Nā in multitu
 dine mēbroz vnu est membru qd pnci
 paliter mouet r dirigitur. s. cor. In par
 tidus etiā potērialibus aie vna est que
 mouet r impat. s. pa intellectus. In so
 to etiā vniuerso vnu est vniu pncipiu
 q mouet r dirigit. imo mōstruositas eēt
 in ecclia si essent duo capta r vnum ad
 aliud non reduceretur. nec etiam eius
 vntas bene seruari possēt. nisi ad vnu
 de his que sunt fideret reductio vt
 satis apparere potest diligētē confide
 ran. Quod pfiguratum dici potest in
 apoc. beati Jobānis. in qua legit v
 dit bestia per quam designant gentiles
 hēre multa capita. Sed agnus per que
 designatur nostra ecclesia catholica nō
 habebat solum vnu caput. vnde r apo
 stolus post qd dixerat ad Romanos. xiiij.
 qd nō est pās. nisi a deo cōsequēter sub
 dit que a deo sunt ordinata sunt. Quod
 maxime verificari dō de sancta ecclesia
 quas rps vsq ad mortem dilexit. vnu
 est ergo pās totius orbis qui summū
 r maximū sacerdotiu tenet. sicut est vn

Capitulum. ii. in quo agitur de tri
 plici potestate ordinis. iuridic
 tionis r iurte ex vtraz

Sicut aut pmissa est ter
 membra distinctio de sa
 cerdotio. Sic consequē
 ter ponenda est tēme
 bris distinctio de pte.

Est enim vna potestas que est ordinis
 tantu. sicut potestas sacerdotialis: cui
 actus est. interpellare pro ppo. sacrifi
 cium offerre: vt supra dictum ē. Q Alia
 est potestas que est iurisdictionis tñ: vt
 potestas iudicandi in causis spūalibus
 extrinsecis vt corrigendi. puniendi. r in
 ferendi spūalem penā. Q Tertia est pote
 stas que aliquo modo potest dici mixta
 et potestate ordinis: r pte iuridic
 tionis sicut ē potestas clauis: pās predi
 candi. r vlt potestas administrandi sa
 cramenta loquendo de predicatione pu
 blica que fit in ecclesia ad edificationes
 fidelium non de priuata: que possēt fieri
 per modū cuiusdam familiaris colloca
 tionis ad vnum. vel ad paucos sic entm
 de tali potētia sicut suo modo distingui
 mus de scientia. Q Dicimus enī q que
 dam est scientia que est per reuelationē
 tantu. sicut scientia fidei: sive scientia
 sacre scripture: vt est a deo ipsas specta
 liter reuelante r inspirante hominibus
 spiritu enim sancto inspirati locuti sunt
 sancti dei homines vt scribit in canoni
 ca petri. Q Alie sunt scientie que sunt ex
 inuentioe tantu. sicut scientie philoso
 phoz que si sint a deo eo modo quo di
 cimus a deo oia esse. Hoc tamē ē imme
 diate a natura. Intellectus humani per
 quas ad innēta sunt scientie. r mediant

Chry.
 Opus
 i. cor.
 2. cor.
 i. ioh.
 i. ioh.
 i. ioh.
 i. ioh.

Apoc. 13.
 i. ioh. 14.
 Ro. 13.

3. i. ioh. 14.
 3. i. ioh. 14.
 3. i. ioh. 14.

bus rebus que sunt ipsius scientie cause
 Quia si scientia diuina causet res: na
 tura tamen causatur a rebus que aliquo
 modo sunt nre magis. vt ponit Augu.
 in lib. magno. Q Alia ē scientia que prim
 est ex reuelatione. r prim ex subtilitate
 intellectus hūm. sicut sacra scriptura
 cōsiderata aliquib' suis pclusionibus.
 quia ples sunt ibi pclusiones deducte ex
 inuestigatione rōnis r in subtilitate in
 tellectu hūm. Sic esset suo modo disti
 guinus in his que sunt a natura: qz quedā
 sunt a natura tñ. sicut oliua q generatur
 ex oliua. quedā ab arte tñ: sicut domus.
 r quecūqz artificialia que sunt a suo ar
 tificia. sed quedam sunt partim a natura
 prim ab arte: sicut sanitas q partim est
 a natura r partim ab arte: q ē a medico vt
 ē minister nature: vt vltens r fortās
 a naturam. Q Et in vlt rerum pductione
 dicimus q quedā pducta sunt per crea
 tionem tñ: vt illa que ferunt a deo pmo p
 ducta. Quedam per ppgationē tantu
 vt illa que continue pducuntur. Sed que
 dam partim per ppgationē: r partim
 per creationē: vt homocūcus corpus est
 per ppgationē. sed anima est per crea
 tionem. Q Sed etiam suo mō dici pōt
 de triplici pte ecclesiastica. Quia que
 dam r immediate: vt potestas ordinis.
 quedam ab homine tñ: vt potestas me
 re iurisdictionis in oibus alijs a sumo pon
 tifice. Quedā partim est a deo r partim ab
 homine: vt pās clauis: r ois illa pote
 stas que aliquo mō dicitur mixta seu cō
 posita ex potestate ordinis. Et ex pte
 iurisdictionis. Et hinc ē q in diffinitioe
 clauis aliud ponitur ptiens ad ordinē.
 r aliud ad iurisdictionem: cuius dicitur q cl
 auis est pās ligandi: atqz soluendi: qua
 ecclesiasticus iudex dignos recipere dō.
 r indignos excludere a regno. Q Qd. n.

aliquis habeat pntem ligandi r soluendi
 qd hoc pntem ad ordinē necessario con
 sequitur. qd p rā: o dico: qz magistri po
 nunt q dñs dedit pntem sacerdotales
 discipulis qntum ad pncipalem actus in
 cena: ante passionē quando dixit. Acci
 pite r manducate. Et postea subiunxit
 hoc facite in meā pmemoratiōe. Sed
 post resurrectionē dedit eis pntes qnt
 ad actum scdarius quando dixit Jo. xx.
 accipite spiritus sanctus quoz remisistis
 peccata r. Est tñ considerandū q cum
 dñs aliqua esse ab boie tantu nō excludit
 dñm cōm delationē qui ē pncipalis
 actor r institutor omnis potentie r ois
 scientie: q opatur in omni opante. diuer
 simode tñ agit: qz aliqua mediate: r aliq
 immediate. Euz etia dicimus aliquam
 pntem nō esse immediate a deo non ac
 cipimus ibi immediationē virtutis: qz
 fm hūc modū: sicut omnia sunt pncipa
 liter ab ipso. Dicēte Amelmo lib. de cō
 coz. pscientie et liberi arbitri: q nulla
 res bz vllam pntem volendi: aut facie
 di nisi ipso dante. Sed accipimus ibi im
 mediationē qntum ad imediationē sup
 positoz agentium: vt q non sit aliquid
 medius cōferens talem pntem per vtr
 tutem a xpo habitam: nisi solum min
 sterialiter.

Sicut ab hominib' sit sa
 tis cōter concessum q
 potestas ordis sit imme
 diate a deo sive a xpo in
 quantū deus in quocūqz
 habente ea pōt tñ ad pns hoc nihilomi
 a iij

regnu celoz. s. p. q. glomaz. r. etia. r. p. d.

Magnus
 ioh. 20.
 i. ioh.
 i. ioh.
 i. ioh.
 i. ioh.

Ad pp. 2. 2. 2.

nem ducit gingitur defendit et roboratur. Sicut et suo modo summi pontificis potestati. Non ois potestas hominum coicari potestribus est. sed solum illa necessaria est ad salutem hominum procurandam. Et ut ois alia potestas in ecclesia derinet: et ad ipsam ordinem: et subiectam: quod pedes eius succedunt pedibus illis de quibus scriptum est Omnia subiecti sub pedibus eius: et quod sancte mulieres tementur: et tenere debent vniuersus populus christiani propter hoc conuenienter habet fidelis loco salutatiois scribit eide pedum oscula beatorum.

Capitulum quintum in quo ostenditur quod potestas iurisdictionis etiam in apostolis et discipulis fuerit immediate a christo.

Quod etiam sancti apostoli et discipuli habuerunt potestatem iurisdictionis immediate a christo. probari potest. Primo ex hoc quod christi precepta sunt opera. Ad perfectionem autem pastozis videtur esse potestas iurisdictionis necessario requisita. Ipsi autem apostoli et etiam aliquo modo discipuli fuerunt pastores sub principali et vniuersali pastore petro: ordinati a domino nostro iesu christo. Unde Marc. vlti. coiter eis dicit. Eures in mundum vniuersum predicare euangelium vniuersae creature: baptisantes eos etc. In quod dant intelligi alia sacramenta: quod baptisum: ianua est sacramentorum: quod potestas ad iurisdictionem pertinere videtur. Nam sacramenta prebere et predicare predicatione publica in ecclesia: in qua aliqui ordinantur quasi subditi et discipulis suis superioribus non videtur sine aliqua iurisdictione posse esse. Sic enim et nunc videmus: quod nec vnus curatus in parochia alterius: nec vnus episcopus in dioecesi alterius predicare

possunt: nec etiam sacramenta conferre propter iurisdictionum distinctioes. Et glo. super illud psal. Dum discernit celestis reges super ea etc. dicit celestis. i. christus qui super omnes celos ascendit. Discernit. i. diuidit vel distribuit reges. i. rectores. super ea. i. super ecclesiam. Et signat dicit diuidit vel distribuit: quod talis collatio magis sunt distributio quam diuisio. propter ipsorum enim perfectionem talis diuisio vel distributio necessaria non erat: quoniam timeri poterat: nec vnus occuparet iurisdictiones alterius quibus omnia erant communia et distribuebatur vnicuique sicut cuique opus erat. Et glo. super illud Luc. vi. cibusus elegit. xij. quos apostolos noiauit. dicit quos ad purgandum mundum salutis humane: pro terrarum orbem satozes fidei destinaret: quod omnia bene deceret fieri non poterat sine aliqua iurisdictionis potestate: quod ut dicit alia glofa pascere oues est fortare et explea virtutem cum verbo predicatiois impendere aduersarios et errantes: subditos corrigere. In his autem similibus iurisdictionem et auctoritatem conferre non oportet: per vicarium fieri. qui presens erat dominus principalis. Sed post ipsius corporalem absentiam indubitate est verum: quod omnes habentes tale potestatem iurisdictionis immediate a petro et petri successoribus immediate acceperunt et accipiunt: secundum quod consequenter magis videbitur et probabitur. propter quod Augustinus exponens illud Mat. xvi. Tu es petrus et super hanc petram aedificabo ecclesiam super eam: Licet alii aliter exponant. Et idem Augustinus in quodam sermone de cathedra beati petri practicas verbum predictum ait. Petrum itaque fundamentum ecclesie dominus noiauit: et ideo digne hoc fundamentum colit ecclesia super quod ecclesiastici fundamini altitudo surgit. Ipsi esset sancti apostoli pronuntiationes essent

christo immediate vocati et instituti contra non approbatione recognouerunt petrus ipsorum caput principem et magistrum: per dominus totius ecclesie. Sibi enim soli dictum est in Joanne. Tu vocaberis cephalus qui est petrus interpretetur sicut vnus lingua. tamen sicut aliam caput exponitur vnde statim assumptio cibusus in celum. Petrus tamen eius successor ecclesiam regere cepit. dum ad compleendum duodenarium numerum apostolorum: loco iude parricidiorum: et verbis prope aliter instituit et subrogari fecit. Ipse enim in anania et saphira verberem eius tamen pronuntiationis apostolorum mortis suam promulgauit: quod mentiri fuerunt spiritu sancto. Ipse solus in symone magus suam damnationem pronuntiauit. Licet non ei soli: sed omnibus coiter pecunia obtulisset que omnia et plura alia adduci possent satis ostendunt quod omnes alii apostoli et discipuli: licet a christo immediate potestatem habuerunt petrus tamen semper recognouerunt in dominus magistrum.

Capitulum vi. in quo rationes aliorum quorum ponitur: ostendentes quod potestas iurisdictionis in episcopis et curatis sit immediate a christo. Dicit aliqui quod non solum potestas ordinis: sed etiam iurisdictionis sit in beatis eam immediate a christo quod probatur multiplex. Primo sic apostoli et discipuli habuerunt hanc potestatem a christo immmediate. Sed episcopi et curati sunt successores eorum: quod apostoli succedunt episcopi et septuaginta duobus discipulis succedunt curati: ergo et omnes istos habent potestatem immediate a christo. Dato: probatur per illud quod scribit Jo. x. Sicut misit me pater: et ego mitto vos. Et cum hoc dixisset inflauit et dixit. Accipite spiritum sanctum quorum remiseritis peccata etc. Ad exponens Aug.

in libro quoniam noui veteris testamenti. q. cxiij. dicit sic. Illud quod insula sic in discipulos: spiritus legitur post tempore resurrectionis sue: et dixit. Accipite spiritum sanctum Ecclesiastica potestas intelligitur esse. Et quod vere ad nos ecclesiasticum pertinet statim subicit dicens quorum remiseritis peccata etc. Et quod dominus apostolos episcopos ordinauerit: nemo debet ambigere dicente Augustinus in eodem libro. q. cxiij. Nemo ignorat saluatorem episcopos in ecclesiis instituisse. Et ysidorus dicit quod ceteri apostoli cum petro pari portio honores et potestatem acceperunt. Dedit etiam eis potestatem predicandi et baptisandi. Mar. vltimo. Euntes in mundum vniuersum predicare euangelium baptisantes etc. Quod dicitur etiam probatur per illud quod scribitur Mat. the. infine. Dixit enim dominus apostolis. Ite. Ecce vobiscum sum usque ad consumationem seculi. Hoc autem non potest intelligi de apostolis et discipulis in suis propriis personis: ergo oportet quod intelligatur in suis successoribus. Sed successores apostolorum non possunt esse nisi episcopi. cum apostolus episcopi fuerit nec successores apostolorum discipulorum potest esse nisi sacerdotes curati qui sunt sacerdotes secundi ordinis: ut patet ex ipso textu. quod dicit omnibus diebus. et sic sine interruptioe Sed post hoc verba quod christus dixit non fuerunt sacerdotes continue sine interruptioe: nisi sacerdotes secundi ordinis et curati: nec legitur quibuslibet aliis quod sic fuerint. Quod etiam probatur et alio quia status discipulorum est status verarum. et status regis a christo instituitur: et in illo statu et firmiter bus et diuina institutioe competi predicare corrigere et sacra ministrare: sicut in quod sunt tres status verarum. Sed in tota ecclesia dei non inueniuntur presbyteri non episcopi: quibus ex diuina institutioe et iure ordinario hoc pueniunt nisi curati: sed per

summi pontificis privilegia. ergo nulli alij tenent status discipulorum. ¶ Doc idē confirmant qz. Vatab. xxiii. dñs rāgit tres dñas domini qui sunt duo in agro duo in lecto: duo in mola. vt dicit glo. qz tangit tres dñas sine status domini. s. actiuoz seu prelatozum qui significant per duos in agro. Contēplatiuoz qui significantur per duos in lecto. Longitudo: qui significantur per duos in mola. Cum ergo religiosi oēs r curam aiaz non habentes contineantur sub contēplatiuozum statu. sequitur qz nulli tales sint in statu discipulorum: qui est status actiuus cure r regiminis: nisi solū curati r sic videtur sequi conclusio principalis: qz si primi habuerunt immediate a xpo qz successores. ¶ Et declaratur hic ad huc magis: quia ptās illis collata est continuata in illis: et a quo est ptās ab eodem est ptās cōtinuatio. Unde s̄m eos sicut summus pontifex: cū assumit ad statum papale quē dñs instituit assēquit suam ptātem a dño iesu xpo: sicut etiam est de ep̄is et curatis cum assumuntur ad dictos status a dño institutos: qz immediate assecūtur suaz ptātem a xpo tales instituēte status: non qz ipse de celo descēdat sed hoc ministratiter fit ab homine. Doc idem arguitur secundo sic: xpus edificauit ecclesiam suam supra se petram dādo sibi ligandi atqz soluēdi ptātem. Unde Vatab. vi. dixit dñs petro. sup hāc petra. i. me petram edificabo ecclesiam meam. Sed prelati ecclesie. ep̄i r curati qui sunt principales in ecclesia: sunt ecclesia. put hic sumitur. ecclesia ergo xpus ep̄is r curatis dedit ptātem: r non petrus qui ecclesiaz non edificauit. Et qui dicit aliū a xpo dedisse vel dare ptātem dicit illum edificasse ecclesiam: qz est cōtra euāgelij qd narrat

xpm dedisse super banc petram r. Vbi dicit glo. banc quidam ptātem eadem iudiciaria ceteri apostoli acceperunt: r etiam omnis ecclesia in ep̄is r curatis. r Remigius ibidē. hic ligandi r soluēdi ptās q̄uis sibi petro data videatur. tñ ceteris apostolis dñi nec in ep̄is r curatis toti ecclesie. ¶ Preterea nullū agēs creatum facit subiectū in quod agit. cum ergo oīs actio papę in xpo papa fit supra ecclesiam. r pres eius sequitur qz ecclesiam nō fecit nec edificauit. Sed xps edificauit duos status ordinando: r eis ptātem dādo. Preterea sic se habet petrus ad apostolos r discipulos sicut petri successores apostolorum r discipulorum. Sed petrus apostolis r discipulis ptāte dedit: nec eoz status instituit. Sed xps ergo successor petri dictoz successoz? cuiusmodi ep̄i r curati ptātes dedit: nec eoz status instituit sed xps. Dicit tñ qz dñs est inter apostolos r discipulos ex vna parte: eoz successores ex alia. Quia xps statum apostolorum r discipulorum instituit immediate. r eis ptātem dedit sicut qz etiā ipse eos ad eoz status assumpsit. Sed episcopozum r curatoz statum instituit immediate r eis ptātem dedit in apostolis r discipulis. Ep̄os tñ r curatos ad eoz status non assumit nec instituit sed instituuntur ad eos p̄ boīem sicut per papam: oēs gñaliter p̄nt institui ep̄i et curati. Per episcopos vero oēs curati sibi subiecti r istud. s. qz possit inferiores instituere ad statū suū p̄uenit dño pape r ep̄is iure ordinario p̄ ptātes yerarcarū eis a dño datam. Et adducitur in similitudine qz dñs papa bz potestatem immediate a xpo: quod nō potest intelligi qz in eis creatione xps descēdat ad dandū talē ptātem. Sed xps statum papale in petro instituit: r ei ptātem dedit pro p̄bia

sua tantus: sed p̄ oībus successoribus suis: qui ad illū statum assumuntur. Et qz illa ptās r status: nō potest remanere nisi in p̄sonis ideo sicut p̄sona in illo statu sibi inuicē succedūt cōtinuata r ptās data in p̄sonis sibi inuicem succedentibus. Sicut suo modo esse specifi cum deriuat r cōtinuatur per successiōnem indiuiduozum sub illa specie.

¶ Preterea ex glo. q̄ ponitur apo. Jo. sup illo verbo signa que locuta est. vii. tonitrua. Habebit qz qui p̄dicabit tempeste antixpi. Habebit officij a suis antecessozibz: qz nō pōt intelligi de apostolis r discipulis: qz tunc nō uiuent: oportet ergo intelligi qz ab illo eodem a quo accessor habuit: r successor: beāt officij p̄dicandi. Si q̄s si aliquis abbas impetraret aliquā libertatem in quācum abbas. si moriatur eius successor habebit eandē ptātem r post ipsuz alij vsquo durabit monasteriū. Tales autē successores nō habent istā ptātem ab antecessozibz: sed ab illo q̄ eaz p̄mo dedit abbati. Sic suo mō successores ap̄olorum r discipulorum suo ptātes habēt a xpo qui eā primo dedit ap̄is r discipulis. ¶ Hanc sententiam videt̄ expresse ponere Vatab. ad Eugenij papā dicēs sic. Erras si vt summā. ita r solā institutā a deo n̄ram aplicā ptātem existimes. Si hoc sentis dissentis ab eo qui ait: non est ptās nisi a deo proinde qd sequitur qui ptāti resistit dei ordinationi resistit. Et si p̄ncipaliter te facit non tñ singulariter. Deniqz idē ait. Omnis aia ptāribus sublimioribz subdita fit. Non ait sublimioribus tanq̄ in multis: non tua ergo sola ptās a dño: sunt r medio cres: sunt r inferiores. Et hoc vt subditur nō derogat nec p̄ncipatū nec etiā plenitudinē potestatis summi pontifi-

cis: qz et hoc p̄ncipatū ponitur nobilitati: tanq̄ dūces origine et nobilitati p̄ncipio. Sua etiā potestas ponit sup̄premarqz in omnis pōt actus yerarcos exercere: et oībus sacra ministrare: et vsus ptātis eius a solo deo dependet. Usus autē ptātis interioz bene dependet a dño papa: qz ip̄m pōt impedire r suspendere tanq̄ ip̄ozum corrector: et sup̄premus. yerear. em̄ aliq̄d attribuetur homini puro qz subtrahatur a domino papa: bñ facit sibi p̄iudicium. ¶ Caplm. vii. i quo p̄bat qz talis ptās iurisdictionis nō est imediata a xpo in ep̄is r curatis.

ergo iustitiam
que respicit
p̄ncipium

sibi committitur regnum ecclesie: et sup
eo datus sibi potestas iurisdictionis. pasce
re enim pprie est regie potestas. Unde
reges enim olim dicebant: pastores er
go quicquid alii erunt pastores: et reges
in regno ecclesie: quod non est regnum natu
re: sed gratie talem potestatem habebunt
a christi vicario. ¶ Doc idem potestati ostendi
tertio sic. Maiorem potestatem videtur ha
bere summus pontifex sup potestate iurisdic
tionis in spiritualibus: quod super potestate
iurisdictionis in temporalibus: eo quod illa po
testas est eiusdem ordinis cum sua potestas
aut super temporalibus: non est eiusdem
ordinis cum sua potestate. Sed potestas iurisdic
tionis sup temporalibus quam habet reges
et fideles christiani: dependet et datur a sum
mo pontifice: iuxta sententiam Gregorius in
lib. de sacramentis fidei christiane potestate.
si. cap. iiii. dicens. quod spiritualis potestas
terrenam potestatem instituire habet et iu
dicare: si bona non fuerit. Et hoc satis
conuenienter videtur esse dictum: quod sicut
spiritus constitutus est ad causandum diri
gendum virtute in corpore sic et pote
stas spiritualis tanquam architectonica ordi
nata est ad formandum terrene potestatis
virtutem. vnge glo. super illud ps. Et
nunc reges intelligite et erudimini qui iu
dicatis terram: seruite domino in timore di
cit quod spiritus loquitur ad reges terre dicens
Et nunc me constituto rege sicut predi
xit. Ego autem constitutus sum rex ab eo
vos reges qui iudicatis terram. ne con
tristemini: sed intelligite et erudimini
expe dit enim vobis: ut sub illo scitis a quo
est intellectus et eruditio. Et expedit
ut temere non offemini sicut illi qui nul
li putant se esse subiectos: et domino omnium
seruatis. i. christo et christi vicario qui sui loco
preest in terris. propter quod beato Petro
dicant esse coelestis iura celestis impe

rii et terrent: quod totius potestatis spiritualis et
temporalis apices tenet. Et si potestas tempo
ralis a spirituali non solus iudicatur: sed etiam
instituitur: formatur et spiritualiter a potestate
plenarie cuiusmodi est potestas summi pon
tificis: quod aliter esset loquendum de pote
state spirituali secundum partem qualis est in a
liis prelatibus ecclesie quod ad prius dimittitur
Multo fortius hic veritatem habebit
de potestate iurisdictionis in spiritualibus: quod
ipsa habebitur et indicabitur a vicario
christi. ¶ Ad hanc etiam veritatem ostenden
dam adduci possent plures rationes du
centes ad inconuenientiam: quod ex ipsa mul
ta inconuenientia sequuntur. ¶ Nam si ita
esset quod talis potestas iurisdictionis esset i
mediate a christo. cum illud quod confer
a prelato superiori tolli non possit per
inferiorem: nec etiam imitari sequi vide
tur quod talis potestas per summum pontifi
cem tolli non possit: nec restringi: nec
dimidiari: que omnia sunt absurda et in
conuenientia. Si enim videmus de pote
state consideramus: que quod sequitur ordinem
sacerdotale per ipsam tolli non potest: quod
sicut talem ordinem non potest: nisi per
ministerium: ita nec auferre potest: ut
dicitur esse contrarie opinionis voluit
enim ut apparet. iiii. sententiarum quod talis po
testas auferebatur esset per ministerium ec
clesie: cuius dictum a magistris et a schola
parisiensis in hoc contra non tenet. Preter
ea sicut videmus quod excommunicati: ab ec
clesia scilicet peccant si consecrant. Nihil
ominus tamen si consecrant consecra
tum est: quod propter efficaciam consecra
tionis ordinis esse perpetuus: et hoc est
quod cum degradatus reconglitur non
iterum ordinatur: quod ordinem amittit. Nam
et si tradatur iudicio seculari: non est
ex hoc quod ordinem amiserit. Sed quia

*in libro de
potestate
regis*

*omni noster
fuit potestas
ad reges
noster potestas
vultus fuit potestas
iuris ad potestas*

quod dicitur

quod dicitur

perdidit privilegium indultum tali ordi
ni. Licet ergo tales peccent in conse
crando. si tamen consecrant consecratum est
Sic etiam in ipso. quatuordecim
tales potestates iurisdictionis deberent
mediate a christo tali potestate de facto pri
uarentur. Si tamen in illam agerent licet
peccarent in agendo tamen tenerent illud quod
agerent. Unde si excommunicarent vel absol
uerent aliquem: quod alias ex parte sua esset
iuste excommunicandus: vel absoluendus: ta
lis excommunicatio: vel absolutio teneret: quod
nullus sane mentis diceret: nisi conse
cratur tunicam in consutilem scindere.
¶ Preterea si potestas collata a christo apostolo
et discipulis est continuata in episcopis cura
tis: cuius apostoli et discipuli receperunt potestates
vbiq; predicandi et baptisandi et sacra alia
conferendi. Vbiq; ergo quicquid episcopi et
curati potestatem haberent talia faciendi
quod est inconueniens. ¶ Preterea si po
testas episcopi est immediate a christo sicut
potestas domini pape. sequitur quod
sicut papa electus statim potestatem admi
nistrare: ita etiam esset de christo que omnia
sunt inconuenientia. ¶ Multa etiam a
lia inconuenientia sequerentur que cau
sa breuitatis ad prius dimittantur. ¶ Sed
ut sit ad vnum dicere positio ista falsa
est. et omnia que descendunt ex ipsa. Et quod falsa
circa ea que sunt fidei aliena: seu etiam mo
ribus bonis erroneus iudicatur. ideo non
in merito omnia talia: et viris intelligentibus
et si non heretica tamen erronea iudicatur.
¶ Ca. viii. in quo videtur ad rationes
et auctoritates que in usus probare quod tal
potestas iurisdictionis sit immediate a
christo i episcopis et curatis

mediate a christo consistebat in hoc
Quod si primi habuerunt immediate po
testatem a christo apostoli et discipuli. ergo
et successores episcopi et curati. ¶ Dicendum
quod si et primi habuerent talem potestatem ime
diate a christo hoc oportebat et decedat quod
tunc presens erat. nec oportebat tunc per
suum vicarium fieri. Nunc autem succedentes
ab ipso habent immediate a christo quicquid a
suis vicariis haberi non potest nisi per mi
nisterium. Sed a suis vicariis datur ime
diate omne illud quod ab eis et per viros
boies dispensari potest: cuiusmodi est iurisdic
tionis potestas que simpliciter christo datur
et dari potest. Non autem est ita de potestate ordi
nis: que dari non potest: nisi mediante or
dinis sacro. propter enim solo christo facere
non potest episcopus nec presbyterum. ¶ Ad se
cundam rationem cum dicitur quod episcopi et curati
assumuntur ad status apostolorum et discipulorum
pulozum qui sunt status regimini. Dicitur
dum primo et curati sic presbiter ut ipse acci
pit succedunt apostolis et discipulis. Sed
quia de hoc fiet capitulum per se ad
presens dimittatur. Sed solum respō
deat ad formam argumenti. Et dicen
dum quod cum tales ad talem statum assu
muntur: necessario assequuntur omnia illa
sine quibus tales status esse non possunt.
Constat autem quod verus episcopus et
verus sacerdos esse potest sine potestate iurisdic
tionis explicata: de qua loquimur
sicut habet cōtra versus ecclesie. Potest
etiam dici sicut iam dictum est: quod qui
assumuntur ad statum talem: quicquid
supernaturale immediate consequitur
a christo necessarium ad talem statum de
quibus non est potestas iurisdictionis que
possit dispensari per agens naturale. Et
cum subiungitur quod a quo est potestas ab
eodem et potestatis continuatio. hoc ne
cessarium non est: quando talis res ince

prima ratio que superius
adducebat ad probandum
quod potestas iurisdictionis esset

pta fit per alios sufficēter continuari potest. Sicut simile videm⁹ in ope creationis q̄ si primo deus p̄duxit res per creationē ⁊ immediate no oportz q̄ nūc fiat. ⁊ cōtinet ⁊ specialit̄ ad illa q̄ sufficēter p̄ducti possūt p̄ ppagationē. ¶ Exēplū aut̄ qd̄ adducit de sūmo pōtēte ad p̄positū nō valet. Quia ipse solus cū assumit ad talē statū affectur̄ immediate a x̄po tales p̄tates iurisdictionis sic superius visum est: qz nec aliū supiorē recognoscit a quo posset talē auctoritatem consequi. ¶ Ad aliud cū dicebatur x̄ps edificauit ecclesiā. ergo ipse dedit potestatem: dicendū q̄ verum est multa tamen dimisit x̄pas et̄tenda ⁊ ordinanda per successores suos que ipse nō ordinant secundū quod tēporum cōgruentia ex̄p̄tebat. Sic em̄ respōdet Augustinus in epistola ad comitē bonifaciū obiectiōi hereticorum dicentium: quod ecclesia nō debet inuocare auxiliū cōtra aliquos. qz apostoli hoc non fecerūt: quod in ecclesia sancta q̄ a spiritus sc̄to dirigitur diuersis t̄pibus diuersa congruit agere. Sic etiam et nunc videmus q̄ episcopi hodie multis apparatibus ⁊ insigniis vtūtur qui bus non vtēbantur apostoli: nec p̄p hoc tamen iudicandi sunt male agere dūmodo in talibus ordinatē se habeāt in actu. ⁊ etiam in affectu. Et cum dicit glo. q̄ hanc p̄tatem iudiciariam ⁊ c. dicendū q̄ verum est sed diuersimode. Quia apostoli eā receperunt imēdiate a x̄po. s; alij recipiunt eā a suo vicario: vt talis potestas includere potest actuale iurisdictionem. Si enim sicur h̄c auctoritas deberet intelligi: quilibet reciperet auctoritatem petri. ¶ Ad aliud cum dicitur nullum agens creatum facit subiectū in q̄ agit. ¶ Di

cedū sicut iam dictum est q̄ licet x̄ps eat bolicam ecclesiam egerit ⁊ fundauerit multa t̄m̄ in illa dimisit ordinanda p̄ suos successores: s̄m̄ q̄ t̄porū congruentia ex̄p̄tebat. vnde in p̄mitina ecclesia opus erat miraculis ad conuertendum: ⁊ conuincendū incredulos vt fides nō deficeret: sed potius inualesceret. ¶ Preterea cōsequat̄ indiguit ratio nibus ⁊ ex̄p̄ositionibus scripturarum contra pululantes hereses. Et temporibus istis iam dilatata ecclesia videtur indigere temporali potentia ⁊ materialī gladio cōtra tyrānos perfidos ⁊ rebelles ecclesie. ¶ Ad aliud cum dicebatur sicut se habet petrus ⁊ c. ⁊ et̄ de dño papa. patz per iam dicta. ¶ Ad illud glo. super Apo. q̄ qui predicabit tempore antix̄pi ⁊ c. dicendū q̄ illi ⁊ vniuersaliter quicūq; predicacionis officium habent: vt talis auctoritas sequitur ad p̄tatem ordinis ipsam habent imēdiate a christo a quo habent ordinē vt autem pertinet ad auctoritatem iurisdictionis: quia nec predicare possunt nisi mittantur: ⁊ etiam sibi subiectis p̄dicatione illa de qua superius dictum est. hoc habent a christi vicario: et ab alijs qui per ipsum ⁊ sanctam ecclesiam ordinati sunt ad hoc. ¶ Ad exemplum de abbate dicendū q̄ verum esset de potestate absolute sibi tradita. Non vlt̄erius determināda per alios. non autem de illa que posset aliter determinari: et limitari s̄m̄ arbitrium eorum qui succederent primo danti: s̄m̄ aliam et aliam exigentiam temporis. Et cus dicebatur q̄ hic non derogat plenitudini potestatis sūmi pontificis. dicendū q̄ immo multum p̄ oēm modum quia aufertur ab eo illd̄ q̄ p̄feribile est puro homi. p̄ debito regimie ecclesie

q̄ alij prelati nō habeant p̄tatem iurisdictionis ab ipso. Qd̄ etiā ex dictis eoz si bene p̄siderent appareret q̄ sciendū nō est. nam ad plenitudinē p̄tatis x̄pi vicariū oino p̄tinere videt̄ q̄ quid per purum boiem fieri pōt in ordinatioe vniuersalis ecclesie. ¶ Et ex vlt̄io dicit de v̄su potestatis: siue de executione iurisdictionis in inferionib⁹ prelati q̄ talia bene dependent ⁊ habentur a dño papa licet v̄sus talis p̄tatis in dño papa solum a deo depēdeat. Quare de isto v̄su quid dicat. merū enī actum dñe nō potest vt videtur: qz tūc dormiens talem executionem non haberet. oportet ergo qd̄ dicatur potentiam intēdi ⁊ si ita sit ex dictis p̄p̄is ipsoz sequet̄ q̄ potestas iurisdictionis in alijs prelati ecclesie in epis. s; curatis sit a sūmo pōtēte. ¶ **Capitulum. ix. in quo ex premis** his ostenditur qualiter p̄tās mixta. sit imēdiate a x̄po ⁊ qualiter imēdiate a suis vicarijs.

Sicut supra dicebatur p̄tās clauū ⁊ v̄s p̄tās admistradi sacra alijs bz p̄tinēs ad ordinē ⁊ aliud p̄tinēs ad iurisdictionem: et p̄ rāto p̄tās mixta appellari p̄t. Qd̄ ḡ alijs p̄tātē ordinis habeat. s; p̄tinet ad ordinem: ⁊ a quocūq; b̄f̄ ordo imēdiate h̄t̄ur ab eo talis p̄tās in quā tum butusmōi. Et quātūz ad hoc sic loquēdū est de tali p̄tātē mixta sicut supra dicebat̄ de potestate ordinis. Et q̄ sup hoc fiat alijs sp̄talis index ecclesiastic⁹ ad hos v̄s ad illos. s; p̄tinēt ad iurisdictionem. Iurisdictione enī idē est dicitio seu determinatio iuris. ⁊ et̄ q̄ iustū est per modū siue ⁊ obligatiōis q̄ facere non

pōt nisi q̄ iudex est p̄stitut⁹: siue i sp̄talia lib⁹: siue in sp̄talia. Vāc aut̄ iurisdictione in ecclesia post ascensionē x̄pi in celū: siue sp̄talia lib⁹: siue i sp̄talia. q̄ unus modi sp̄talia lib⁹ sunt ān̄era p̄ferre babz ille q̄ multitudinē p̄st̄ ecclesiasticē cuiusmodi est sūmus pōtēter q̄ ip̄s est capitū: nautar̄ rector ⁊ cui subest: incūbit dispensatio totius v̄s ecclesie: ⁊ tot⁹ ppli x̄p̄iani: p̄ q̄ bene ⁊ signat̄ cōiter dicit q̄ claus datur cū ordie. Et ex̄c̄c̄utio indiget natura debita q̄ ē plebs subiecta per iurisdictionē. Et iō si aliq; h̄at ordinē: nō h̄at iurisdictionē: bz q̄dem clauē ip̄tente ⁊ in radice. sed nō bz p̄tates iurisdictionis explicitatez siue v̄s ⁊ actū claus ⁊ p̄ hoc q̄libet sacerdos non pōt vt̄ clauē q̄ bz in quēlibz sed solū circa illos q̄ ad eius iurisdictionē p̄tinēt vel ordinariē: v̄s cōmissiōne q̄ solus aut̄ sūmi pōtēntis ē posse vt̄ clauē quā bz in quēlibz ⁊ de quolibet: qz oēs p̄tinēt ad eī iurisdictionem cuiuscūq; materie. ⁊ etiā cuiuscūq; t̄tus existant. Qd̄ satis p̄figuratum dicit pōt in eo q̄ scribit̄ Exo. x̄viii. Quicūq; maius referatur fuerit ad ter̄ ep̄i tātūz maiora iudicēt. Luz ergo q̄ritur de ista potētia mixta q̄ sit imēdiate. P̄t̄ om̄ p̄tā ē r̄idēdo si p̄siderent̄ q̄ d̄c̄t̄ sūt de p̄tātē ordinis ⁊ iurisdictionis i successozib⁹ ap̄toz ⁊ discipuloz. qz si p̄tās ordinis imēdiate est a x̄po ⁊ p̄tās iurisdictionis imēdiate a suo vicario. P̄tās illa que v̄trūq; tenet ad quam v̄trūq; requiritur q̄ritur ad id qd̄ est ordinis ē imēdiate a x̄po. ⁊ q̄ritur ad id qd̄ ē iurisdictionis ē imēdiate a suo vicario. q̄ p̄ tāto mixta d̄ qz nec h̄ens ordinē sine iurisdictionē nec iurisdictionē sine ordinē: actus talis potētie ex̄c̄c̄t̄ pōt. Iurisdictione enī in sacro p̄tate videt̄ eē nō solū de necessitate p̄.

cepti: s; etiā de necessitate sacri. Accel
 ptēdo de necessitate sacri oia illa que
 ad integritatē talis sacri d' necessitate
 requirunt q' ptās iurisdictionis. siue etiā
 ptās clauū plene r' totalit' solū est in
 summo pōtifice. Nā in tali ptate ligā
 di r' solūādi datur itelligi ptās iudicia
 ria: nō solū in remissioe p'ctōz: s; etiā
 in solutioe: detminatōe causaz in ex
 cōcatione r' aliarū penarū infliccione
 indulgētior quacuq; relatiōe: i pre
 ceptis r' etiā i quacuq; cōstitutioe seu
 obseruatōe. Qd oia cōsumate r' cōple
 te: solū cōpetūt r' cōpetere pnt summo
 pōtifici. q' etiā oia cōsequūt sub ptate
 clauū intelligi pnt. vñ Cirillus in lib.
 tbauroz d' ptate ipius possoris loqns
 ait. Ipūs solū est respēdere: cōrige
 re: statuere: r' disponere: soluere. r' loco
 et ligare. q' ipm edificauit et nulli alū
 q' suū est plenū s; ipi soli dedit cui oēs
 iure diuino caput inclināt r' primates
 mūditiāq; ipō dño iesu obedunt.

Ea. r. i quo agit de successioe
 personaz eccl'asticaz. et qua
 plura clar' apparebūt. que in
 premissis posita sunt.

Ita distinctiones tri
 mēbrē supius dictā de
 sacerdotio puenienter
 accipi pōt successio pso
 naz eccl'asticaz. Et q' i
 mario sacerdotio q' s; sum' pōtifer fit
 successor xpi: r' vicarius iesu xpi apud
 rōne vreres nulla dubitatio videt cō
 surgere: vt ei p'grue dici possit illd' qd
 scribit iesus. xcv. tu es deus abscondit'
 q' ex p'p'as vices r' in tris dei abscondit'
 r' dei būanati. vñ papa d' q' p' patrū
 vt passio: passoz. D' etiā singl' aplie

q' vertet aploz succedita toti eccl'ie
 pcedit. sedesq; aplica nūcupat. D' etiā
 p' scilicet: q' scilicet vices gerit.
 Nā r' si p'sona possit ee nō scā temp' m'
 scilicet appellabit rōne stat' que r' s;
 q' oia scitas in eccl'ia veniat. Unde
 Erifosto. sup illd' act. Surgēs petrus
 i medio r' dicit de brō petro q' intelli
 gētiā pōt' d' q'libz ei' successore caput
 scilicet bti apli c'oz. r' emerari' et
 portarius ipius xpi. eius t'bauroz
 ad quē xpo q' igredi cupiūt. vt ipē dif
 finit. Ego sup ostiū intrāb' ad p'ez
 ingredi non pnt nisi petrus aperiat.
 Sedz aut sacerdotiū q' supius dice
 bat sacerdotū mag' inchoauit i scis
 aplis q' ipis p'mo date sūt clauē. vt
 supra visum fuit. vñ pagulus apls de se
 ipō r' alīs loquens ait. Nos primitias
 spūs bñtes glo. i. spm scā bñtes r' t'p'
 bus r' ceteris babū dāti. Ip' est suer
 p'm fundatores eccl'ie q' doctrinis: et
 exēplis: etiā effusioe sanguis plāta
 uerūt. p'p' quod pueniētē scā eccl'ia
 aplica nūcupat. s; pncipalit' a summo
 xpo quē sumus r' ver' apls. Nā r' apls
 iter d'at missus. Ipe d' ipō dicit in Jo.
 Sicut misit me pater r' ego mitto vos.
 Iti aut scilicet apli p' xpm imediate non
 solū p'secuti sunt sacerdotū mai' vt su
 pra dictū est: s; etiā p'secuti sunt pnci
 patū: p'latōez iuxta illd' ps. Constitues
 eos pncipes sup oēs terrā: r' nimis bo
 norati sūt amici tui d' nimis p'fortat'
 est pncipatus eoz. sup quo vbo dicit
 glo. q' facti p'cedēs r' pastores eccl'ie
 Successores ergo apostolorū sūt sacer
 dotes maiores. v' patriarche. p'mates
 archiep'i ep'i. Nec p'positū variat'
 talū dignitatū diffictio tpe aploz nō
 fuerit. nec etiā noia dignitatū: q' non
 oportebat tūc in eccl'ia p'mittis tantā

varietate dignitatum existeret: q'ram
 consequenter fieri oportuit spē. i. dire
 ctioe r' magisterio eccl'ia augmētata r'
 dilata. vt sicut vna cōmunitas exce
 dit altam r' cōitas p'uincie cōitatem ci
 uitatis r' cōitas regni cōitatē p'uincie
 r' cōitas tot' mūdi cōitatē regni. Sic
 r' vna ptās p'm qua ndā ordinē excedit
 aliā r' includit: vt fit ordo i ptatib': p'm
 q' est ordo in reb'. Nihilomin' tū licz
 nō oportebat dare tantā diuersitatē r'
 varietatē i causis: quātā dam' i effecti
 bus. nec in pncipib' q' dā' dam' in bis
 q' ex pncipis descendūt. vniuersalē tū
 eccl'iam p'm suū totū ambitū in tali suc
 cessioe ordinare debem'. q' vna est ec
 clesia veter' r' modernoz. Vñ glo. sup
 illo verbo ad' bebre. tū accessistis ad
 eccl'iam p'mittioz. i. aploz q' p'mi cre
 diderunt: r' quozū fidei ali' adiūcti sūt
 r' succedūt. Et ideo q'cuq; adiūcti sūt
 fidei seu administratiōi eozum: q' sunt
 fidei modo debito r' ordinato p'cedi
 sunt in numero successorū. oēs ergo sa
 cerdotes maiores p'cedi sūt successo
 res aploz. Et vñ oēs pncipes r' plati
 eccl'ie q' etiā sacerdotes nō sunt. q' s;
 tales nō succedāt eis i tali ptate ordi
 q' respicit corpus xpi. verū succedunt
 tū eis in ptate iurisdictionis in spūalib'.
 que respicit corpus xpi missiō. q' pōt
 dici nobilitoz q' illa r' supio. Vñ r' archi
 diaconus p'p' iurisdictionē est supra ar
 chiep'icū r' cardinale. dyacon' su
 pra p'm nō cardinalē: q' aliquo modo
 ptatem iurisdictionis nobilitoz nō babz
 tanq' p'p'ndoz xpi vicario r' dño pnci
 pali. Nec ob stare videt' si dicat' q' po
 testas sacerdotialis fit nobilitoz: r' cōp'
 recipit corpus xpi verū. qm supra ipm
 nō bz iudiciaria ptatē. s; solū iurisdica
 ministeriū in platiōe vborum quozum

ante sit benedicta trāsubstantatio. vel
 etiā possit dici q' s; q'm ad aliud et
 scdm quid ptās ordinis sit nobilitoz: q' p'
 ptās tū iurisdictionis: in spūalibus per
 quā aliquis fit iudex supra corpus xpi
 missiō. impliciter nobilitoz est. Sic er
 go videt' dicēdū q' nō solū sacerdotes
 maiores. s; etiā dyaconi cardinales q'
 sunt pncipes r' plati eccl'ie sūt suc
 cessores aploz: q' s; non succedant in
 tali ordine: succedūt tū in pncipaliter
 platiōe. Nō em videt' p'grue dictū q'
 diaconi cardinales q' nō sunt ep'i) nō
 succedāt aplis. cū tale collegiūz card
 naliū specialissime respientet collegiū
 aploz vt summus pōtifer sit inter eos
 quasi xps inter aplos. q' vicarius ma
 gn' apli xpi. p'p' qd r' aplus noiatur.
 In numero etia taliū succedentium
 cōueniētē pōi possunt oēs abbates
 r' p'ores qui verā p'fidētiā habēt. cuius
 cūq; status r' cōditionis existāt. dūmō
 vā plati dici possint. qui etiā in tātum
 deficient a tali successioe in q' tūz defi
 cient a vera platiōe. vt talū p'fidēti
 tie q'm ad aliquas religiones: aliqū
 magis dicatur quōdam obedientie q'
 vere prelaciones. Quod quomō r' in
 quibus contingat magis declarare nō
 pertinet ad presentē tractatū. Sed
 vltimo dicendum est de lxxij. discipu
 lis: quā xpo designati sunt in adiuto
 rium apostolorum: r' in fauorē: r' in vti
 litatem plebis iuxta illud. Luc. x. post
 boc autē designauit dominus. r' alios
 lxxij. et misit eos binos ante faciem
 suam. quibus succedunt omnes sacer
 dotes scilicet minores presbyteri. qui etiā
 supius mag' sacerdotes dicebant in
 cōparatione ad sacerdotes legis na
 turget legis moyses. Sub quo etiā
 sacerdotio comprehendēdi debet ois

q' dicitur sumptus sacros. q' dicitur
 i cōmune p'latoz eozū
 s; mōiā suā sumpt' sacerdot
 scilicet sumpt' p'latoz. q' d'
 succedit s; dicitur.

1. quid sit...
2. quid sit...
3. quid sit...

milites sine defensores ecclesie. Dedit
possunt populares sine simplices. Tu
des. q. etia debent sua diuersa officia
exercere ad unitate corporis missi ec
clesie. Est tñ quedā breuis similitudo
et dissimilitudo atredēda inter mēbra
corporis missi: et mēbra corporis natura
lis. Nā similitudo est in bō sic mēbra cor
poris. nā salus et vita eē nō pot' nisi vtr
nō equocet ut maneat et corporis unitate.
qz mēbra arduū: si coniugat corp' natu
rali fm' diuinitates: nō tñ coniugit ei fm'
instatū vite et unitatis. etia et unita
ti corporis missi ecclesie op' plures. et iū
q' sit unitatis diuersitatis et tioris.
q' tñ a dō capite: et sua ecclesia instatū
vite et salut' nō recipiunt. qz nō manēt
i radice caritatis et grāe. p' q' p' inter
aliq' dicit' sunt mēbra ecclesie. quero
merito sicut fideles viuētēs spūalit' in
grā. et est vita aīe sicut suo. mō: aīa est
vita corporis. Alij aut' sūt mēbra ecclesie
nūero tñ. s; nō merito. sicut iacētēs i
petro mortali: bñt' fidei i forme: q' fides
ad salutē parū p'ficiunt' p' caritatē for
met. Sed ali' nec merito: nec etiā nūe
ro debet dicit' mēbra ecclesie sicut paga
nū et infideles: qui oīno nullā fidē bñt.
Dissimilitudo aut' pot' atredī in hoc.
q' oīa mēbra corporis naturalis sunt si
mul scdm' tēpus mēbra aut' corporis ec
clesie nō sunt simul scdm' tēpus: s; suc
cessiue p'ueniunt. qz gñatio p'ete
ritū: et gñatio aduenit quousq' impleat
nūerus filiorū dei p'destinatus i ydeis
eternis. Sed ad hūc p'positū red
dēdo dicit' q' sc'ta ecclesia est vna: sic
vni corp' et multis mēbris. sicut vni
totū et multis p'nt' q' etiā oīa mēbra
dicunt' vni: nō solū per istū ordinē que
habēt p' grām ad vñū finē que intēdūt
ad que ordinatū q' est bñtudo etna.
Potest etiā tertio dici sc'ta ecclesia
vna unitate efficiētia et regulāris scilicet
et ipsius xpi qui eā plātavit et ordina
uit. nō solū scdm' diuinā naturā. s; etiā
scdm' humanā: scdm' quā facta est via
oībus fidelib' redēdi in deū que eam
etiā cōtinue regit et dirigit in p'ntem
res suos. Nā q' suā corporale p'sentia
subtracturus erat suis fidelibus: expe
diens erat: vt alicui vni cōmitteret ec
clesie vniuersale regimē. et ecclesia re
geret loco vtriusq'. Dic' aut' fuit petrus
et in petro cōmissum ē regimē oībus
successoribus: qz talis potestas simili
et equalis in successoribus cōtinuata est.
et cōtinuabitur p' dei grām vsq' in die
iudicij. Qui ego dō te rogaui patrem
dicit dñs: vt nō deficiat fides tua que
p'secte in oībus exaraditūra est p'io sui
reuerentia: vt scdm' hoc cōgrue vnum
xpi ad vniuersalem ecclesia. Ego vobis
scū sum oībus diebus vsq' ad cōsumma
tionē seculi: et ponit' p'io successio
ribus suis: qz qui p' aliū facit per seipm
facere videt. Quilibet em' successor. s;
nō sit idē scdm' personā pot' tñ dicit' se
cundū potentia. Et bñ dicit' vsq' ad cō
sumationē seculi: qz deinceps tales
successores necessarij nō erūt. Unde
ergo dicitur est q' sicut vna ecclesia: ita
vna est et' pastor: ita q' sicut in vno
speciali populo alicuius p'cularis ec
clesie redit' vniū: qz qui sit illi po
puli caput: ita i toto populo xp'iano re
dit' vniū: q' sit totū vniuersalis eccle
sie caput. Et hoc est illē qui sc'dum
Bernardū patet sup' terrā non habet
sed oēs sibi sublimi iure dñt' sc'do q'
in sequentib' capitulis magis appēbit.
vna est ergo ecclesia et vna e'pus: vna
est spōsa et vna est sponsus. significa
ta p'ueniētē pertinetā inconstitūle q'

9
p. 10
p. 11
p. 12
p. 13
p. 14
p. 15
p. 16
p. 17
p. 18
p. 19
p. 20
p. 21
p. 22
p. 23
p. 24
p. 25
p. 26
p. 27
p. 28
p. 29
p. 30
p. 31
p. 32
p. 33
p. 34
p. 35
p. 36
p. 37
p. 38
p. 39
p. 40
p. 41
p. 42
p. 43
p. 44
p. 45
p. 46
p. 47
p. 48
p. 49
p. 50
p. 51
p. 52
p. 53
p. 54
p. 55
p. 56
p. 57
p. 58
p. 59
p. 60
p. 61
p. 62
p. 63
p. 64
p. 65
p. 66
p. 67
p. 68
p. 69
p. 70
p. 71
p. 72
p. 73
p. 74
p. 75
p. 76
p. 77
p. 78
p. 79
p. 80
p. 81
p. 82
p. 83
p. 84
p. 85
p. 86
p. 87
p. 88
p. 89
p. 90
p. 91
p. 92
p. 93
p. 94
p. 95
p. 96
p. 97
p. 98
p. 99
p. 100

27
ca. 1

diuisa nō fuit. Et qua unitate et etiā or
dine debite seruato resultat ipsoz ec
clesie mirabilis fortitudo. qz omis vir
tus magis unita et ordinata fortior est
seipsa dispersa. p' q' in cantico dicit.
Fortis et terribilis: vt castroz acies or
dinata: ita q' contra ea nunq' poterunt
porte inferi pualere. vt scribit' Dar.
xvi. vt per portas inferi in telligantur
bereticoz doctrine. scdm' quod exponit
alioz p' oies a via veritatis nituntur se
ducere: vt tandē ad inferos deducant.
Capitulum ii. in quo ostenditur q'
talis xpi vicarius vniuersalis
pōtifer est: nō soluz ratione or
bis: sed etiā ratione vrbis.

Quod multis ante dictis sa
tis patere pot' q' tñ vni
uersalis xpi vicarius et petri successor
totius orbis est vniuersalis
pōtifer. Nā petrus
vniuersaliter dicitur est a p'p'etate me
o. Quod intelligēdū est nō solū de genere
martyrii: s; etiā de successioe magiste
rii: nā andreas et plures alij secuti sunt
ipm in crucifigione: s; salū i petrū sibi
substituit in officio magisterii. vñ glo.
exponēs hoc xp'i dicit. Quod in hoc
dicit dñs petro. sequere me: cūctoz fi
deliū ipm magistrū instituit. Sibi etiā
spūaliter est dicitur. pascue oves meas
et agnos meos: nō has oves vel
illos: nec hos agnos vel illos: s; simpli
citer oves et agnos. Quod exponēs Eriso.
ait. Pascue oves meas. Moco meo p'po
situs et caput esto fratrū et sequerē amo
re: que dicebas te b're in me: q' aīa tua
p' me p'neres: nūc vice mea: pone pro
omb' ego oīa q' tibi p'miseram: nūc
eoz aīa: s; tñ a firmo: vt et ipi te in lo
co mei assumētes: vbiq' fragre et i tuo
trono sedētes f' dicit et p'firmat. qren?
natioēs p' orbē sic me a p'fice: et te vice
mei recipiet. Quod obediētē: et euāge
liū auctoritatē. Quā tūcūq' q' vicari' xpi
diuersas ecclesias mediārib' alijs pasto
rib' regat et gubernet: in bilomū tñ i
mediatū regimē supercōlibet exercere.
pōt' qz sic dñs assumit in pte sollicitū
dī: q' nihil depit d' plenitudine p'tatis.
Quod satis p'figuratū dicit pōt' in nauiga
tōe discipuloz cuplētū ad xps p'uenire.
q' appebat i lutoz. qz scies petrus q' dñs
est: mare se misit alijs discipulis certis
et def' mīat' is nauigijs pueniētib' q' si
gnū fuisse vt vniuers' pōtiffel petrus: q' nō
nanē vna: vt ceteri dōz suā: s; fm' ipm su
sceperit gubernādū. Quare em' seculū ē
p' naues aut' p'ncipales ecclesie cōtrates
utelligi pnt. Ipe g' solus sūm p'p'et' f' dicit
dñs: q' vlt' ipse solus se pōt' fecit int' deū
et vniuersū p'p'et' xp'ianū: p' q' signat
notat Eriso. q' dñs dans clauēs petro
dicit. Qd cūc ligaueris sup' terrā: t'ert'
ligatū et in celis: vt dicit Dar. xvi.
Dans autē p'tatem alijs apostolis non
dicit in celis: sed in celo vno: vt appet
Dar. be. xviij. et hoc p'io tanto: qz ali
apostoli nō sunt tante p'fectionis: sicut
petrus. Et q' p'cessor et successor sunt
pares in officio eo p'tate: licet possint
esse dispēs in vita et meritis: si p'tas xpi
erat vniuersalis et excelebat p'tatem
alioz apostolorū: q' p'iceps apostolorū
p'stitut' est: sicut p'tas successorū excedit
viriutate et dignitate p'tatē oīum pla
torū aplis succedētū. vñ ipe solus p'
torū aplis succedētū. vñ ipe solus p'
quādā antonomasia p'p'et' dicit'
q' ab aplis icboata. et p' ipso gubernata
et ordinata. et vsq' ad mūdi t'minos
vbo p'dicta est extensa: qz in oīm terris
extant sonus eoz: et in fines orbis terre

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

quo modo sit causa formalis. **Q**uoniam si prae spiritualis debet esse iusta et legitima vel est coniuncta spirituali in eadem persona vel est instituta plenarie et approbata per praesentia spiritualia. **V**nde prae spiritualis est quod in fideles legitima non est quod per spiritalem praetatem non est ratificata et approbata. Sicut etiam in ipso ministerio nunciat sit aliquid verum non tamen dicitur peccatum. **T**ertius quod indiget ratificatione et approbatione per spirituales praetatem. Et hoc est quod dicit Dugo de factio victorie spiritualis prae terrenae praetatem instituire habere ut sit. **I**udicari bona non sit. **D**einde etiam prae spiritualis a praetate spirituali sicut a causa finali quod cum finis spiritualis praetatis sit naturalis felicitas. **O**rdinari debet ad finem praetatis spiritualis quod est felicitas supernaturalis. Et ideo prae spiritualis est propter spirituales sicut propter suum finem. Sicut enim videmus in artibus quod militaria sunt in fine facti. **P**ro tanto quod finis in fine facti ordinatur ad finem militaria. **S**icut in proposito prae spiritualis finis est praetatis spiritualis. Sicut finis ad finem sic prae spiritualis ordinatur. **D**einde etiam tertio prae spiritualis a praetate spirituali aliquo modo fitur a causa formalis quod per ipsam efficitur et format. ut sic licet de forma coloris quod color non potest movere visum nec suum actus exercere sine luce exteriori. **C**aritas etiam dicitur forma aliarum virtutum non sic forma suberit. **S**icut aliter virtutes sine ea debentur et meritum actus exercere non possunt. **S**icut etiam nec temporalis praetatis debite legitime summa actum exercere potest nisi prius sit formatum et ratificata per spirituales praetatem. **E**t hinc est quod in signis approbationis et ratificationis reges pontificibus inunguntur. **U**nde ergo dicitur est quod spiritualis potestas non solum tempore dignitate sed etiam causalitate

et precedit temporalem potestatem.

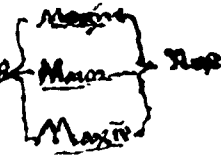
Capitulum. In quo in communi ostenditur quod potestas summi pontificis se extendit ad spiritualia et temporalia.

In quodam vultu videtur quomodo potestas summi pontificis se extendat ad spiritualia et temporalia. **M**ittenda est primo distinctio istarum duarum potestatum. Quam distinctionem aliquid sumit ex duplici positione. **C**lericorum et laycorum. Nam multitudo videtur dicuntur universitas christiano rum habet duo latera. **L**atus dexterus est clericorum et laicus finitimus est laycorum. **P**rimus latus habet respicere praesentia spiritualia quod dirigere habet in quibus pertinent ad spiritualem vitam. **S**ed finitimus latus est laycorum respicere habet praesentia temporalia quod habet in terrenis et temporalibus dirigere illa ministrare praesentia ergo spiritualis debet clericis et temporalibus laycis. **S**ed hoc non videtur visum quod sufficienter dicitur quod clericis quod spiritualis modo sunt sub spirituali praetate eorum ad ipsam pertinent ordinare et determinare eam quod spirituali vite perveniuntur layci tamen etiam spirituali potestati debent esse subiecti maxime in causis spiritualibus quod sunt potiores temporalibus. **N**am corpus potestas temporalis perit in spirituali sicut virtus inferior in superiori et infra magis videtur. **Q**uicquid sunt sub potestate temporalis sunt etiam sub spirituali licet non e converso. **N**am sub spirituali sunt tam clericis quam laycis. **L**icet clericis spiritus huiusmodi spiritualiter electi sunt in fortem omnia. **S**ub temporalis tamen solum sunt layci nec habent substantiam praetatis temporalis quomodo ad

1. de episcopo
2. de fidelibus
3. de p[ro]prietate
4. de p[ro]prietate
5. de p[ro]prietate
6. de p[ro]prietate
7. de p[ro]prietate
8. de p[ro]prietate
9. de p[ro]prietate
10. de p[ro]prietate
11. de p[ro]prietate
12. de p[ro]prietate
13. de p[ro]prietate
14. de p[ro]prietate
15. de p[ro]prietate
16. de p[ro]prietate
17. de p[ro]prietate
18. de p[ro]prietate
19. de p[ro]prietate
20. de p[ro]prietate
21. de p[ro]prietate
22. de p[ro]prietate
23. de p[ro]prietate
24. de p[ro]prietate
25. de p[ro]prietate
26. de p[ro]prietate
27. de p[ro]prietate
28. de p[ro]prietate
29. de p[ro]prietate
30. de p[ro]prietate
31. de p[ro]prietate
32. de p[ro]prietate
33. de p[ro]prietate
34. de p[ro]prietate
35. de p[ro]prietate
36. de p[ro]prietate
37. de p[ro]prietate
38. de p[ro]prietate
39. de p[ro]prietate
40. de p[ro]prietate
41. de p[ro]prietate
42. de p[ro]prietate
43. de p[ro]prietate
44. de p[ro]prietate
45. de p[ro]prietate
46. de p[ro]prietate
47. de p[ro]prietate
48. de p[ro]prietate
49. de p[ro]prietate
50. de p[ro]prietate
51. de p[ro]prietate
52. de p[ro]prietate
53. de p[ro]prietate
54. de p[ro]prietate
55. de p[ro]prietate
56. de p[ro]prietate
57. de p[ro]prietate
58. de p[ro]prietate
59. de p[ro]prietate
60. de p[ro]prietate
61. de p[ro]prietate
62. de p[ro]prietate
63. de p[ro]prietate
64. de p[ro]prietate
65. de p[ro]prietate
66. de p[ro]prietate
67. de p[ro]prietate
68. de p[ro]prietate
69. de p[ro]prietate
70. de p[ro]prietate
71. de p[ro]prietate
72. de p[ro]prietate
73. de p[ro]prietate
74. de p[ro]prietate
75. de p[ro]prietate
76. de p[ro]prietate
77. de p[ro]prietate
78. de p[ro]prietate
79. de p[ro]prietate
80. de p[ro]prietate
81. de p[ro]prietate
82. de p[ro]prietate
83. de p[ro]prietate
84. de p[ro]prietate
85. de p[ro]prietate
86. de p[ro]prietate
87. de p[ro]prietate
88. de p[ro]prietate
89. de p[ro]prietate
90. de p[ro]prietate
91. de p[ro]prietate
92. de p[ro]prietate
93. de p[ro]prietate
94. de p[ro]prietate
95. de p[ro]prietate
96. de p[ro]prietate
97. de p[ro]prietate
98. de p[ro]prietate
99. de p[ro]prietate
100. de p[ro]prietate

1. hunc q[ui] emanat non male regit
2. tyranno a p[ro]prietate p[ro]prietate et emanat
3. vultu in capite p[ro]prietate p[ro]prietate ad rati
4. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

O. g. sacerdos Maxim

ois quod in spiritualibus sunt subiecti et pontificali dicitur potestati in ipso officio non spirituali, nec omnia temporalia sunt sub potestate temporalis quod non ecclesiastica beneficium: nec etiam illa omnia quae ecclesiis quocumque modo debito acquisita sunt. **E**t ideo convenientius accipitur barum duarum potestatum distinctio ex duplici vi. **S**pirituali et temporalis. **N**am ad potestates spirituales pertinent ea quae spirituali vite attribuntur. **A**d temporales autem illae quae ad terrenam vitam pertinent. **D**icitur autem vita spiritualis quod anima vivit et deo per gratiam. **S**ed temporalis quod anima vivit et corpori et sic anima est vita et sic secularis praesentia non dicitur spiritualis sed temporalis quod deus est vita aeterna. **N**on tamen talis distinctio sic precise accipienda quoniam potestas spiritualis respiciat temporalis et etiam potestas temporalis aliquid respicit omnia temporalia sicut directioem imperium: ut consequenter magis videbitur sic temporalis praesentia (quae est in tra ecclesiam) ministrat temporalia et ordinat illa seu ordinare debet ad finem spiritualis vite. **A**busus enim temporalium dicitur quod illa non ordinat ad vitam spirituales. **N**am sicut cognitio sensibilibus deseruit cognitioni intelligibilibus et ordinatur ad eam ita plus temporalium deseruire debet vite spirituali et ordinari ad illam. **E**tiam pro tanto ut magis dicuntur regibiles addibetur vinctio spiritualitate designat: et iunguntur iudicibus ad significandum quod eorum ministerium ad finem spiritualis vite principaliter ordinari debet. **N**on tantum pro hoc talis praesentia dicitur spiritualis: quod de hoc tamen quia omnia temporalia ad spiritualis praesentia dicere effectus non denominatur a causa remota: sed pro tanto quod sic dividit. et necessitatem ex ipso finis quod extra temporalis praesentia finis talis praesentia est quod dicit beatus Bernardus ad

12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

bea ad
imperatorem
Ro. 12. A.
et Sap. 6.2

Pr. 2.
70.

O tu q
fructus
denarij
nbg. 1911. et
1912. Annot.

1. 2.
2.

Intenta

Job. 21. 6.

coronandum imperatores. Legu quippe
omnis anima potestatis sublimioribus
subdita sit: quoniam potestati resistit dei
ordinationi resistit. Quia semetipsum cupio
propter omnes modis moneo vos custodire
et in erubescenda reuerentia sume et apli-
ce sedis: et beati petri successores: sicut ipsam
vobis vult ab vniuerso seruare impio.
Et glo. sup illud psalmi. Et nunc reges
intellegite et erudimini qui iudicatis ter-
ram: dicit dominus deus israel. Et nunc reges
terre dicite. Et nunc in istis regebus
sedit. Ego autem constitutus sum ab eo rex
super vos reges et iudicatis terram: ne cotri-
stemini: et intelligite et erudimini. Et pe-
dit. n. vobis: et illo sitis q est intellectus
et eruditio. Et expeditur tenere no de-
niamus: ut illi nulli putant se esse sub-
iectos: et dno oium seruatis. i. xpo. Et
si ipse rege vicario que sui loco ha-
fecit ecclesie: et si reges ei obedire debent
que bh ois qui qualitercumq subiunt
regibus. Ergo fit ad vnu dicens omnes
reges et pontifices cuiuscumq status
preeminere existat et subduntur. quia
ois ptas in pontificibus: et in pncipib
secularibus deriuat a ptate xpi vicarij.
In pontificibus quidem scdm eandem ra-
tionem et scdm eundem agendi modum. Is no
scdm pulchritudine: q non assumuntur
ad plenitudinem ptatis: sed ad ptem so-
licitudinis. Sed in pncipibus secula-
ribus talis ptas deriuat magis de hie-
tel: q in eis solu est ptas sup teporalibus.
bus: et est in eis fm alia rōnem et alium
agendi modum: quā sit pontificis: et in
sequenti capitulis magis videtur.
Ad presens autem solu sit vlt dictu quod
ptas summū pontificis se extendit ad spi-
ritualia: et teporalia. Que absolute itel-
ligitur se fuisse cessat: cum dictus fuit
petro. Dake omnes meas. Et bec ptas

licet vna possit satis uentemter dista
xpi vicarij: qz cōter q distinguunt in i-
ferioribus: mica inueniunt in superioribus.
de th duplex ptas per respectū ad actus
diuersos. Nam pot exercet actus spūa-
les: et admistrat spūalia: et ptas spūalis
put aut impat cōsulit: et dirigit in tpali-
bus: et teporalibus. Que duplex ptas p-
figurata dici potest p duo lumina ma-
gna. s. solē et lunā: q posuit deus in fir-
mamētō celi. i. in vlt ecclesia: vt per lu-
minare mar et pncip dieb. i. in spūali-
bus: et itelligatur ptas spūalis. Et p lu-
minare min et pncip noctib. i. in tpali-
bus: et itelligatur ptatem teporalē. Luna
recipit claritatē a solē ab ipō illumi-
natur et pfititur. Ita ptas teporalis for-
mat et pfititur p spūales: qz nulla ptas
secularis vera et pfecta est: nisi ratifice-
tur p spūales. vti Dugo. de sacris spūa-
ne pre. in cap. iij. Spūalis ptas terre-
nā ptates istituere bz formare: etia
iudicariū bona no fuerit. Qd bh pfi-
guratū dicit: pot in populo israhelico: qui
figura erat populi xpiani: quo electio-
nem sumi principis: regis no pmissit
deus populo: sibi reseruant. vti in de-
utro. scribitur. Eus instituit reges: quos
dñs deus tu elegit. Dec aut dei or-
dinatio in illo pmo declarabat: per
pphas aut sacerdotes: quibz iunge-
batur aliqui in reges. Quare et in nouo
testō hic pportionalit fieri bz p sacer-
dotes spiritualē ptatem hentes. Et est
etia et bec duplex ptas significata per
duos gladios: de quibz scribitur Luc.
Et. vt per gladiū extractus itelligat
spūalis: que summū potestē bz habere
ad vnum: et p gladiū in vna remā-
nit itelligatur ptas in teporalibus:
quam habet ad vnum. Nec per hoc
minus perfecte habetalem gladium

bea ad Eugenium p
in li. de g. datione
12

materialē que hēt ptas secularis quia
nobilitas est habere aliqd ad nutum: q
ad vsum: sicut nobilitas est hēre aliqd vir-
tualiter: q habere illud formalit. Solu
em ad vntionē que fecit ptas spūalis
mōstrādo volūtātē suā: qz in initio actū
volūtātē dicit et suadēdo armorū assūp-
tione cōtra maleficos pncipi secula-
ri cui materialis gladius pmissus est
exponēdo etiā diuinā legem qua pci-
pit maleficos non patieris viuere: qz
pncipes secularis arma sumere et gla-
dio materiali vti. Et hoc est qd dicit
Ber. in lib. de cōsideratiōe loquens
ad Eugeniū papā: q tu denuo vsurpa-
re gladiū tentas: que semel visus es re-
ponere in vagina: tu ergo est: et ipse cus-
tinādas. Aliqd qz nullo mō ad te pti-
neret: et id dicitur apth: ecce gladiū
duo hie no respōdisset dñs: sicut est: s.
mōstrādo: ergo ē ecclesie et spūalis. s.
gladius: et materialis. s. bis qdem pro
ecclesia ille dō et ab ecclesia exercēdus.
Ille sacerdos: bis militat manu: s. sane
ad vnu sacerdoti: et ad vnu iparōnis.
Ca. v. in quo spūali ter pbat
q summū potestē plenā ptatē
habet in spūalibus.

Iacet alij dicitur plati ec-
clesie possint dici capi-
ta suoz aploz summus
tū potestē caput vniuer-
sale est quodā spirituali
mōd o et iploz: et totius ecclesie: et ideo
dictus est pater patrū et pastor pastorū
Et sicut videm? i corpore naturali qd
caput duplicē influxū habet respectu
mēbroz vnius qdem influxus est inte-
rior: et a capite deriuatur vis motua
et se infusa ad alia mēbra: alius autē
est exterior: fm quādā interiorē gu-

bernationē: put homo vsusum et alios
sensūs qui sunt in capite dirigit in ex-
terioribus opatiōibus. Sic dicere pos-
sumus d capite mistico vniuersalis ec-
clesie: q ipz qdā singulari modo spūa-
liter oia mēbra ecclesie interioris dirige-
re habet et pūdo a culpa et sanctificā-
do per gratiā: et etiā quodā mō extius
in relatiōe penarū et in obligatiōe sen-
tentie. Nā expiare a culpa quod fieri
habet clauēs ecclesie spūaliter pperit
successori beati petri cui ptas clamū sin-
gulariter data est: vt per eū ad alios de-
ruet et in ipō date sūt vniuersali ecclie
et nulli possit inesse salus nisi talibus
clauibz se subiciat q fm sui plenitudi-
nem solum sunt apud successore beati
summū potestē. In glo. sup illo vbo
Quodcuqz ligaueris sup terrā: dicit
Ideo petrus spūaliter clauēs regni ce-
loz: et in ipō date sūt vniuersali ecclie
pnt: vt oēs itelligant credētes p obē-
qd quicūqz ab vnitatē fidei: vel societatis
illius quolibet mō semp ipos se-
gregāt. tales nec a vniculis pctōz ab-
solui. nec tanuā possunt regni celestis
ingredi. Si ergo sibi pperit pncipalit
ab omni culpa purgare: qz sicut eius po-
testas se extendit ad oia loca ac omnē
gregē: sic se extēdit ad expiationē cu-
iuslibet criminis: qz solius eius est vti
clauē quā habet in quālibet et sup quo-
libet crimine. Unde soli petro querēti
a xpo si peccauerit in me frater me? di-
mittā ei vsqz septies. Rñsum fuit: nō
dico tibi vsqz septies: sed vsqz septuagies
septies. Quod verbū aliqui et ma-
gistri exponētes dicūt. Septenarius
numerus est numerus vniuersitatis
et in seipsum multipliciter significare
potest vniuersorum vniuersa peccata
qz solus petrus et per consequēs solus

eius successor potest: non solum omnia: sed
omnium crimina relatare. Sanctificare
etiam per gratiam: ministerialiter ad
ipsum pertinet quia status eius funda-
mentum est: principium totius sancti-
ficationis et ab eo idem status omnis
sanctificatio in ecclesia derivatur. Ubi
enim est dare magis et minus est dare tibi
vnum marie tale quod est causa alia. ut sint
talita. licet enim alii rectores ecclesie qui
succedunt aliis apostolis christi vicarij:
dicatur iuxta illud quod in profactione dicitur
quos operis tui vicarios eidem scilicet
gregi commisit preesse pastores vni-
tamem est principalis vicarius qui principa-
liter pro vicis gerit in terris a quo om-
nis sanctificatio radicaliter et ministerialiter
vniuersali ecclesia puenit. Quod prefigu-
ratum dicit potest in veteri lege in eo quod
Dauid. xxiii. summus sacerdos insti-
tuit quibus tibi vnum prececit. per quod bene
dicit Bernardus quod sunt quidem et alij
celi ianitores et gregum pastores. Da-
bent enim alij assignatos greges: singu-
li singulos. Sed huic vni sunt vniuersi
crediti: nec tantummodo ouium sed et pa-
storum. ¶ Habet etiam istud caput mi-
stricum super vniuerso grege specialiter
dirigere ad modum capitis naturalis:
speciali quodammodo directione exte-
riori. ut in obligatione sententie et rela-
tatione penarum. Nam ipse potest tam
forti vinculo alios excommunicare et li-
gare et priuare comunione ecclesie: ut
a nullo alio cuiuscumque status et condi-
tionis erisat ab hoc absolui possit nisi
in mortis articulo. Dic est qui per qua-
dam excellentiam potest homines tra-
dere satban: et tunc ab eo verari
possit et spiritualiter et corporaliter.
¶ Habetur etiam singularem excellen-
tiam in relatione penarum comuni-

canis fidelibus spiritualium thesau-
rum ecclesie cuius ipse est precipuus
dispensator. Nam sicut in corpore na-
turali videmus quod membra sua sibi in-
vicem communicant et etiam propter
se inuicem patiuntur: quia patitur oculus
et minuitur brachium. dolet caput.
et purgatur stomachus. ¶ Ita quod minu-
tio brachij et purgatio stomachi reddat
in profectum oculi et capitis. multo
magis hoc arbitrari debemus in me-
bris spiritualibus. ut et ipsa sint multo
magis ad inuicem communicantia et
compassiua: quia cum dicatur quoddam
diuini bonum multo magis. reseruari
bis in membris spiritualibus quam corporalibus
christi? ergo sicut caput corporis misti-
ci et sancti sicut ipse membra magis com-
municant nobis sua bona quam quod-
cumque membrorum corporale. cumque me-
bra corporalia: magis sunt in profectu
nostri passio christi et sanctorum
suorum quam sit passio cuiuscumque me-
bri in profectu alterius membri. Hoc
ergo summus pontifex nobis de the-
sauro christi et aliorum sanctorum com-
municare a penis nobis debitis pro-
pter peccata absoluit quando nos fa-
cit participes passionum ipsorum. Nam
multi martyres sunt qui plus sustine-
runt de pena quam eorum delicta me-
ruerint. totum autem istud plus cessit
in thesaurum ecclesie. cuius thesauri
thesaurarius et dispensator est summus
pontifex. Iuxta dictum beati Joannis
crisostomi exponentis illud verbum.
Ergens petrus in medio fratrum etc.
Est apud inquit sanctissimum beati a-
postoli chori camerarius et portarius
ipse christi et eius thesauro. Si ergo
aliquis peccator per multos annos te-
neretur penam subire et tenere pro de-

19
2
f. 20
licetis. quia hoc est dicere penitentem
quasi penam tenens. ut dicit Augusti-
nus in libro de vera et falsa penitentia
potest summus pontifex de thesauro
passioni christi et martyrum communi-
care huic penitenti. ut sit ab omni tali
pena absoluit. Sicut ergo aliquis cuius
sequeretur remissionem pene: si alius
pro eo satis fecisset: ita etiam et si sibi
applicatur satisfactio alterius per eum
qui potestatem habet. Et hic modus
contingit indulgentis datus: quia in ta-
libus indulgentis de pena nihil dimittit
tur: sed vnius pena alteri computat.
Unde et annus indulgentie tantum va-
let quantum penitentie secundum ta-
xationem factam a sacerdote vel a iu-
re vel a iusticia diuina. In relatione
ergo penarum in obligatione sententie
in expiando a culpa et in sanctificando
per gratiam atque alij actus spirituales
reduci possunt: summus pontifex spe-
cialiter ministerium tenet. ut non solum
in iurisdictione: sed etiam in clauibus
ordinis aliquam prerogatiuam habeat
Quia licet papa sacramenta que sunt
a gratie immutare non possit sicut
nec fidem. tamen circa modum dispen-
sandi sacramenta multa ordinare po-
test. Et potest committere in inferioribus:
ut aliqua sacramenta dispensant
et conferant sicut sunt inferioribus ad sa-
cramentum confirmationis: qui alia
per commissionem factam ab inferioribus
conferri non possent. Bene ergo
dictum est quod summus pontifex plenam
potestatem habet in specialibus.

¶ Caplm. vi. i quo ostenditur quod
summus pontifex etiam in temporalibus
bus plenitudinem potestatis.

Icet et predictis si bene
considerantur satis
inferri possit quod pleni-
tudo pontificalis pote-
statis ad temporalia se
extendat et ex debito ordine vniuersi
qui de necessitate requirit quod omnia re-
ducantur in vnum ac etiam ex ordine
simum quia sicut finis potestatis tem-
poralis est sub fine potestatis spiritua-
lis: ut superius dictus est: ita potestas
sub potestate. Potest tamen nihilomi-
nus hoc idem in presenti: capitulo tri-
plici via ostendi. Quarum prima sumi-
tur ex vniuersali regimine rerum. Se-
cunda ex speciali regimine hominum
Sed tertia ex preeminetia potestatis
spiritualis ad potestatem temporalem
¶ Prima via sumi potest ex vbius Dyo-
nisi in angelica yerer. dicentis quod lex
diuinitatis est infima per media in sup-
prema reducere et si infima reduceret
immediate in supprema: et sicut me-
dia talis lex diuinitatis non seruaret.
Dnas ergo potestates que sunt in ec-
clesia ex ipso ordine vniuersali rerum
concludimus ordinatas debere esse
nec ordinate essent nisi vna esset sub
alia: et vna reduceretur in supprema
per aliam iuxta sententiam Augusti.
dicentis. iij. de trinitate capitu. iij. quod
quodammodo corpora grossiora et infe-
riora per subtiliora et potentiora quo-
dam ordine reguntur: ita omnia cor-
pora per spiritum et vniuersa creatura
per creatorem suum. Omnia ergo
creata quodam ordine reducuntur in
deum ita quod vbi erunt varia et diuersa
regimina quod inferius regimen redu-
catur in superius: et quodam ordine totus

reducatur in ducem. Ita quod domini temporales inferiores reducuntur in dominos temporales superiores. et sic temporaliter dominantes reduci debent in spirituale dominium. Et si dicatur ad hoc quod principes debent esse subiecti potestati spirituali et ipsorum dominum bene debet reduci in dominum spirituale. hoc tamen intelligi debet spiritualiter tantum et in spiritualibus non tamen temporaliter et in temporalibus talis responsio non euacuat virtutem rationis facte: Nam si solum spiritualiter reges et principes subessent ecclesie iam non esset potestas sub potestate nec temporalia spiritualibus nec reduceretur infima in summam per media sicut lex diuinitatis requirit. Unde sicut omnia corpora etiam in meo quod corpora subsunt spiritibus et recognoscunt spiritus esse supra se. sic temporaliter dominantes etiam ut temporaliter dominantur debent subesse spirituali domino et recognoscere suam superiorem christi vicarium spiritualiter dominantem. ¶ Secunda via que sumitur ex speciali regimine boium talis est. Sicut homo quia constitutus est ex duplici substantia et corpore. indiget duplici cibo corporali. scilicet et spirituali iuxta dictum saluatoris nostri. non in solo pane viuunt homo: ita etiam indiget regimine duplicis potestatis. quarum una respicit corpora: et inserta temporalis penitentias alia respicit animas: et inserta spiritualis penas: ut excommunicationes et separationem ab ecclesia. Sicut ergo spiritus ordinatus est ad dirigendum corpus: et corpus est: esse debet sub spiritu: homo bene ordinatus: ita et potestas spiritualis ordinata est ad dirigendum temporalem: et temporalis debet sibi subesse et obedire. Si enim ex animis et cor-

poris non fieret aliquid unum et corpus non ordinaretur ad animas et esset sub anima a parentibus haberet si diceret quod iste due potestates sunt diuersae et una ad aliam non ordinatur. Sed quia ex anima et corpore fit unum et corpus ordinatur ad animam: et est sub anima: ita et isti duo gradus sui iste due potestates que ordinate sunt pro salute hominum una ordinatur ad aliam et est sub alia et dirigi et corrigi debet ab alia: ut sic vere possit dici quod sicut ebullit a quo vtraque potestas dependet caput est secundum animas et secundum corpora: ita et eius vicarius potestatem habebit: non solum super animabus et super his que anima respiciuntur. sed etiam super corporibus et super temporalibus que spirituali virtute deseruiunt. ¶ Tertia autem ratio que sumitur ex preeminentia harum duarum potestatum ad invicem talis est. Potestas spiritualis precedit potestatem temporalem non solum tempore et dignitate: sed etiam causalitate: ut dictum est. Sed que sic se causalitate precedunt unum continetur in alio sicut inferius in suo superiori: et sicut causatus in sua causa. Sed que sunt inferiorum continentur in suis superioribus. et que sunt causatorum continentur in suis causis. Potestas ergo temporalis continebitur in potestate spirituali. Cui ergo concessa est potestas spiritualis concessa est et temporalis que in ipsa continentur quia cui conceditur principale conceditur et accessorium quoad principia necessario consequitur et in ipso continetur: sicut est in proposito. Hanc autem potestatem licet non habeat eo modo princeps spiritualis quo barba princeps temporalis habet tamen eam modo perfectioni et excellentiori. quia si non

barba est ut eius opera in immediate exerceat nisi in certis et definitis casibus habet tamen eam excellentius quod impando dirigendo et corrigendo. Et possunt hec due rationes confirmari ex quodam quasi communi dicto. Dicit enim doctoris satis coniter quod spiritualis potestas potestatem temporalem iudicare potest ratione delicti. et ea requirere pro defensione ecclesie: et quibus dicitur facti videtur sequi quod in temporalibus ei subiecta quod in temporalibus temporalis non plus videtur posse de iure communi in sibi subiectos nisi ratione delicti ad aduertere et extirpationes facere non pro libito voluntatis. sed pro bono statu reipublice. Et quibus omnibus satis videtur esse conclusum quod etiam in temporalibus summus potestatem plenam potestatem habet iuxta illud quod habet. xxi. d. c. omnes. ubi dicitur quod ecclesia solus ille fundavit scilicet spiritus: et supra petram fundavit moyses erectus qui beatus petro eterne vite clauigero terrenum simul et celestis imperium commisit. Si enim non ita esset quod summus potestatem vterque gradum habere imperfectior esset sacerdos in lege gratie quam fuerit in lege nature: vel etiam in lege moysi. Nam de Melchisedech legitur in Genesi. quod cum hoc quod erat sacerdos dei altissimi. erat etiam rex. De Moyse etiam quod cum officium regis exercebat licet rex non diceret legitimum quod sacerdos erat iuxta illud scriptum. Moyse et Aaron in sacerdotibus eius: quod licet officium sacerdotis non exerceat in offerendo hostias tamen offerat vota populi. Et ideo ysidorus libro de pontificis ecclesiasticis: quod ens cuius figuram faciebat Moyse Si enim filii Aaron et presbyterorum figuram faciebant. Aaron autem summus sacerdos. Moyse autem quem figurabat et respondet quod indubitanter per omnia christum qui fuit rex et sacerdos et me-

diator dei et hominum est verus dux et populi verus princeps sacerdos et dominus pontificis. Si ergo dicere nolimus sicut nec debemus quod sacerdos imperfectior sit in statu gratie quam fuerit in statu illic qui non erat gratie affirmemus summum pontificem vtrumque gradum habere. ¶ Et si queratur quando et quomodo talis potestas in temporalibus concessa fuit petro: dicendum quod ex pluribus rationibus sibi a christo specialiter collatis et ex multis secundum omnibus ad ipsum singulariter directis colligi possit. Nam sibi dicitur est a christo. Tu vocaberis cephas: sibi dicitur est: pasce oues meas sibi dicitur est. confirma fratres meos: sibi etiam collate sunt claves regni celorum: et ut dicitur est. cum committitur principale committitur et accessorium et spiritualiter quando tale accessorium continetur principali sicut insertus in superius oris quod prigit in presenti materia. ¶ Est tamen diligenter considerandum quod beatus petrus specialiter subsunt potestati temporalis: alii specialiter subsunt potestati spiritualis. Nam temporalis subsunt potestati immediate et quantum ad immediatam dispensationem et administrationem: sed specialiter subsunt quantum ad principale ordinationem: quia ut libanus talis potestas vacare possit specialiter opibus ad que principaliter ordinata est: decens non est: ut immediate se occupet circa se. occupet circa exercitium temporalius nisi in casu necessitatis dirigendo consulendo et imperando. Et hoc est quod dicit Bernardus in libro de consecratione ad Eugenium papam. Indigne ibi usurpas tu apostolicum officium vile et gradum contemptibilem vocat contemptibiles illos qui sunt minoris meriti et inferioris gradus quia ut subiungit apostolus episcopum ministrans ait. Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus: ubi aliqua

do vt conuenienter ait idem Bernar:
aliquis apostolorum uidet se dicit hominum
aut diuino terminorum ante distribu-
tor terrarum christus etiam ait. Quis
me constituit iudicem super vos. Non
ergo transgrediaris terminos quos po-
suerunt patres tui. Nihilominus tamē
conuenienter. idem Bernardus dicit
imbi. non videtur bonus extimator re-
rum qui indignum putat apostolis seu
apostolicis iuris non indicare de tali-
bus quibus datum est iudicium in ma-
iora. Si ergo regulariter de talibus
temporalibus potestas spiritualis in-
tromittere se non dicitur expediens tā-
tum est vt de talibus se intromittat in
casu directionis et accessitatis. Et si
dicatur quod christus nec etiam beatus Pe-
trus talem potestatem temporalem ali-
quando exercuerunt: quia christus di-
xit in Jobanne. Regnum meum non est
de hoc mundo dici potest quod hoc fece-
runt ad edificationem ecclesie et viro-
rum ecclesiasticorum: vt darēt eis exē-
plum declinandi implicationem et solli-
citudinem rerum temporalium: vt in
spiritualibus et portiozib' liberius pos-
sent intendere. Sed licet illi talem po-
testatem non exercuerunt non tantum
ipsam posteriores et successores in debi-
te et incongrue aliquando exercere di-
cuntur quando hoc viderint expedire
Nam christus et etiam apostoli multa
sequenda et ordinanda dimiserunt suis
successoribus secundum diuersa tempora et di-
uersos status ecclesie: que ipsi per se-
ipsum tunc non executi sunt nec ordina-
uerunt. quia nec protunc opus erat vt
pulsore ponit Augustinus in epistola
ad comitem bonifacium: vt supra di-
ctum fuit. Quod vt clarus fiat inducē-
da sunt verba Augustini in propria

forma dicentis sic. Quod enim dicunt
qui contra suas impietates leges iustas
institui nolunt non petisse a regibus
terre apostolos talia nec pro aliquos
regum auxilium vocasse. non confide-
rant aliud tunc non fuisse tempus et
omnia sua temporibus agi. Qui enim
in episcopum tunc crediderat impera-
tor qui ei proprietate contra impieta-
tem leges ferendo seuret quando ad-
huc illud propheticum complebatur.
Quare fremuerunt gentes: et populi me-
ditati sunt inania. Assiteret reges ter-
re et principes conuenerunt in vnum ad-
uersus dominum et aduersus christum
eius. Nondum autē agebatur quod in eo-
des ps. Paulopost dicitur Et nunc re-
ges intelligite erudimini qui iudicatis
terram. Seruite domino in timore et
estultate ei cum tremore. Quomodo er-
go reges seruiunt domino in timore:
nisi ea que contra iusta diuini sunt regio-
sa se veritate prohibendo atque plectē-
do aliter enim seruit quia homo est ali-
ter quia rex est. Quia enim homo est:
seruit viuendo fideliter quia vero rex
est seruit: leges iuxta precipientes et con-
traria prohibentes conuenienti vigore
santiendo sicut seruauit Ezechias et te-
pla ydolorum et illa excelsa que contra
dei precepta fuerant constructa destrue-
do. In hoc ergo seruiunt diuino: reges in
quantum sunt reges cum ea faciunt ad
seruendum que non possunt facere ni-
si reges. Cum itaque nondum reges do-
mino seruirent quibus apostolorum: sed
adhuc meditantur inania aduersus
eum et aduersus ipsum eius non vtiq;
vtiq; tunc possent impietates legibus
prohiberi sed potius exerceri. sic enim
ordo temporum voluebatur: vt et in
dei predicatoribus christi occiderent pa-

2
F7. a7
tantes se obsequium deo facere sicut p̄di-
gerat ip̄s et gentes fremuerunt aduer-
sus ip̄ianos et omnes patientia marty-
rum vinceret. Postea vero cum cepit
impleri quod scriptum est. et adorabunt eum
omnes reges terre omnes gentes ser-
uient ei. quis mente sobrius dicat noli
te curare in regno vestro a quo teneat
vel opugnetur ecclesia domini nostri
non ad vos pertinet. Et quibus verbis
Augustini satis apparet quod plura
non exercuerunt apostoli que successo-
res ip̄orum decenter exercerent propter di-
uersam conditionem temporum.

Capitulum vii. in quo adducunt
aliqua motiua nitentium probare
quod summus pontifex plena potestas
tem non habet in temporalibus.

Non obstantibus ratio-
nibus et apertis auctori-
tatibus que in premittis
capitulis ponebantur ostē-
stendentibus quod posse-
stas summi pontificis ad temporalia
se extendat. sunt non nulli de suo in-
genio presumptores qui dicunt quod sicut
in veteri testamento reges erant sub-
iecti sacerdotibus solum quantum ad
spiritualia. Unde ab eis inungebantur
et instruebantur. non autem quantum
ad temporalia: quia potestates tempo-
rales ab eis non recognoscebant. Im-
mo magis e conuerso in temporalibus
ipsi sacerdotes subdebantur regibus:
sicut reges subditerant sacerdotibus
in spiritualibus. Sicut etiam vt dicitur
debet esse in nouo testamento quod ē
in veteri significatum et figuratum:
quia omnia in figura contingebant il-
lis: vt potestas spiritualis sic ordinata
sit ad spiritualia non super illis et tempora

17
libus que sunt regum et principum intro-
mittere se non debeat nec possit sed so-
lum intromittere se potest de illis tempo-
ralibus que immediate spiritualibus sunt an-
nera: sicut sunt ecclesiastica beneficia
et alia quecumque temporalia quocumque
modo ad ecclesiam immediate pertinen-
tia cum solum in causis spiritualibus potestas
temporalia sit potestati spirituali subiecta.
Quod nitentur multipliciter probare.
Primo sic nulla potestas extendit se
ad ea que non sunt sui ordinis. sed ipsa
ha sunt extra ordinem spiritualis potestatis:
ergo spiritualis potestas ad illa non se
extendit. Preterea iste due potestates
sunt distincte et vitraque sic immediate
est a deo quod vna in aliam non reducitur
quia imperium solo deo est et a solo deo
habetur sic innuitur. et. q. iiii. cap. que
situm. ergo potestas spiritualis ad tempo-
ralitatem illam que imperium respicit
non se extendit. Preterea de iure ab
imperatore non potest appellari ad pa-
pam: sicut habetur extra de appellatio-
nibus. hoc autem non esset si talis pote-
stas temporalis esset spirituali. Preterea eccle-
sia recognoscit temporalia a principi-
bus secularibus. vnde et tributum solu-
it ecclesia imperatori: vt habetur in
fi. q. i. c. magnus. Preterea si summus
pontifex habet potestatem in spiritua-
libus et temporalibus videtur quod potestas tem-
poralis superflua et frustra sit. deus autem et
natura nihil facit frustra ergo butismo
di temporalia ad potestatem temporalē spūa-
lem non pertinent. Preterea cui
non competit vti materiali gladio non
habet potestatem temporalem: sed
spūalem potestatem non competit vti
materiali gladio: sed solum hoc competit
temporalia potestati secundum quod dicit glo. super
illo verbo ad Ro. Non sine causa gla-

ditum portat qd intelligendū est de tē-
porali ptate que bz gladium ad puniē-
pūm corporaliter malos. ¶ Preterea
fm Dugo. in lib. de sacramētis. Spiritu-
alius potestas: nō ideo fūdet. vt ter-
rene in suo iure iudicium faciat sicut
ipsa terrena ptās q̄ spirituali debetur
nūq̄ sine culpa usurpat iudiciū aut
faceret si de temporalib' p̄tinentibus
ad tēporales ptātem se introumitteret
ergo talia tēporalia ad spirituale non
pertinet. ¶ Preterea beatus Ber. in
lib. de solatione ad Eugeniū papam
loquens de impialibus insignijs 7 or-
natiuis: seu apparatus dicit q̄ sūm' p̄-
pontifex in talib' nō succedit petro sed
p̄stantino. ergo iure diuino non cōpetit
petro sed successorib' t̄p̄alib' potestas.
¶ Preterea vicarius vt iuriste dicunt
non bz totas illā ptātem quam bz ille
cuius est vicari'. S; papa est vicarius
xpi. nō ergo habebit totā illam ptātem
quā habuit xps. Sed ptās illa q̄ i t̄po
fuit vnita 7 extendebat se ad spūalia 7
t̄p̄alia diuisim 7 t̄p̄aliter cōicata est bo-
nimb'. ita q̄ summo p̄ntifici cōicata ē
ptās in spūalibus i q̄bus pōt vicarius
Sed p̄ncipi seculari cōicata est ptās i
spūalibus: 7 fm hoc dicit vicari' xpi i
t̄p̄alibus. ¶ Preterea glo. sup illud ps.
Tibi soli peccauit. dicit rex oibns est su-
perior 7 ideo a deo t̄m q̄ est maior eo ē
puniēd'. Si quis enī de pplo peccauit
deo peccauit 7 regi. 7 ideo a rege puniē-
dus est. Rex nō non bz boiem q̄ sua fa-
cta diiudicat ex quo videt sequi q̄ etiā
rōne delicti nō possit ptās spiritualis
de regibus 7 p̄ncipibus temporalibus
se introumittere.
¶ Caplm. viij. in quo soluitur
rōnes 7 motiua nitentiū pbare
q̄ sūmus pontifex in t̄p̄alibus

nō bz plenitudinem ptātis
Ratiombus 7 motiuis ni-
tentū pbare q̄ sūmus
p̄ntifex in t̄p̄alibus ple-
nam ptām non bz nō ob-
stantibus absolute dicē.
dum est sicut lupinus dicebat q̄ loquē-
do de ptate spūali plenaria q̄ solus est
in sūmo pontifex q̄ ipse plenitudinem
ptātis bz 7 in spūalibus 7 in t̄p̄alibus
Secus est de ptate spūali alioz ponti-
ficuz qui p̄sunt determinatis ecclesijs
q̄ talibus ptāribus quātūcūq̄ spūa-
lis sint reguli loquendo secularis ptās
non videt esse subiecta tēporaliter et
in bis que p̄tinent ad bonū cum: sed
solum spūaliter 7 in bis que directe re-
spiciunt salutē aīe. vnde in ciuilibus 7
t̄p̄alibus magis obediendū est tali ptā-
ti temporalī. Sed in tēporalibus et in
bis q̄ directe respiciunt salutē aīe ma-
gis obediendū est p̄ntifici. Secus autē
est de ptate sūmi pontificis. q̄ sup spūa-
libus 7 t̄p̄alibus vlt regimē bz non so-
lum iure naturali 7 diuino: vt supra p̄-
batur est: sed etiā iure humano ex con-
cessione a p̄stantino impatore facta q̄
monarchiā tenebat impū. Quē t̄m co-
stā t̄m cōcessio facta beato Gluestro
eiusq̄ successoribus cū concessit eis re-
gimē terrenū: 7 tēporalia insignia 7 of-
ficia nihil aliud videt fuisse q̄ iuris di-
uini declaratio. 7 q̄ daz etiā cooperatio
ordinata ex diuina p̄uidētia: in cuius
manu est cor regū: quia fm sentētiā sa-
pientis. Cor regis i manu dñi quocūq̄
voluerit d̄ter illud vt ptate quā bebat
p̄ vicari' iure diuino liberi? ipsa exer-
cere possit de facto q̄ ante tēpora im-
peratoris p̄dicti p̄pter tyrānoz p̄le-
cutionē exercere nō poterat. Vel etiā
dici possit q̄ ex b̄nifmōdi p̄cessione

summus pontifex magis imediate se
introumittere potest de tēporalibus. Qd
patet ex hoc q̄ cuz vacat imperiū im-
mediatā iurisdictionē exercet: 7 exercere
debet in reb' tēporalibus ad iperū
p̄tinentibus. Item alia de talibus
tēporalibus se introumittere possit de-
beat sicut ex plurib' dictis superius sa-
tis manifestū est. 7 manifestius fiet ex
solutione eozū que dicta sunt in cōtra-
rium. ¶ Et primo ad illud qd fundamē-
talius adducebat de veteri testamēto
Dicēdū est q̄ sacerdotiū veteris legis
licet esset fugura sacerdotiū noue legis
ab eo tantū multipliciter deficiebat q̄
sacerdotiū illud erat carnale: 7 per car-
nalem p̄pagationē succedebat quan-
doq̄ ad spūalia obsequia ordina-
tum esset. In t̄po etiā p̄mittēbant
tēporalia in mercedē iuxta illud Isa. i.
volueritis 7 audieritis me bona terre
comedetis. Sed sacerdotium noui te-
stamenti nō est per successionē carnalē
Et in t̄po p̄ncipaliter p̄mittunt eter-
na temporalia autem solum addunt in
substantatiōe iuxta illud euangeliū.
Primū querit regnum dei 7 iustitiaz
eius: 7 hec omnia addicētur vobis. Ipsi
etiā potestātē non habebāt iudican-
di in spūalibus: sed in aliq̄bus que
erant spūalibus figura sicut indicare
inter lepram 7 mundū 7 imundum 7 si-
milia. Et ideo mirādum nō est si in ve-
teri testamento sacerdotes t̄p̄alibus
subdebantur potestati terrene: q̄ tunc
summa potestas erat potestas tēpora-
lis. Sed in nouo testamēto vbi p̄nci-
paliter p̄mittunt eterna 7 spūalia so-
lum addunt in substantiōe suprema
ptās erit potestas spūalis: cui necessa-
rio subiecta p̄ntif spiritualia 7 tēpora-
lia. Et p̄pter hoc sacerdotiū veteris le-

gis tanq̄ carnale 7 imperfectū fuit tē-
porale 7 sine habuit Sacerdotiū autē
noue legis q̄ est sacerdotiū xpi 7 eter-
num: vt qlibet sacerdos in noua lege
dicatur sacerdos fm ordinē. Delebife
de b' qui ordo p̄petuum erit 7 non fm
ordinem Aaron qui erat auferendus
Non ergo se q̄tur si in veteri testamen-
to sacerdotes subiecti erāt regibus in
t̄p̄alibus q̄ p̄pter hoc sic debeat dici i
nouo. ¶ Tunc p̄sequenter r̄ndendū est
ad illa que adducebant in cōtrarium.
Nam cū p̄mo arguebatur q̄ nulla pos-
testas extendit se t̄. Dicēdū est q̄ ta-
les ordines nō sic sunt diuersi qui vn' q̄
reducatur in aliū sicut ordo corporalium
Alius est ab ordine spūalium. 7 t̄m or-
do temporalium subest ordini spūalium
7 ordinatur ad ipsum. Sic suo modo ē
de ptate tēporali 7 spirituali: quia vno
subest alteri 7 subseruit ei: ita q̄ nō so-
lum dignitate: sed etiā causalitate vno
est sub alia: 7 quia que sunt causatoruz
p̄e i sunt causis: vt dicit Dionysius de
diuino. potestas spūalis continet
tur in potestate spūali suprema.
Sunt ergo distincte potestates fm se.
non tamē sunt distincte secundum p̄ma-
riam auctoritatē: q̄ vtraz vni conue-
nit. ¶ Ad aliud cū dicebatur q̄ iste sūt
due ptātes distincte 7 vtraz imediate
est a deo. Dicēdū q̄ verū ē q̄ sunt dī-
stincte. vna t̄m reducta ad aliam sicut
ad causam vtraz t̄m im: di ite est a deo
7 vt hic clari' videatur p̄siderādum
est q̄ sicut būana natura naturalit' ad
socialē vitaz: q̄ homo naturalit' ē ani-
mal sociale 7 politicū ita naturalit' icli-
natur ad regimē 7 ad b' vt ab alio rega-
tur. q̄ pp ignorantiā boium 7 malitiā
volūtatis expedit i boibus esse aliq̄s
q̄ sint aliozū rectores p̄ quos ignorans
c. iij

tes dirigan et peccates cobibeatur.
Et qz bic inchoatione bz esse a naturali
boium inclinatione: et opus nature est
opus nature dei: ideo talis ptas of ex
dumna institutione: imperiu dicitur a
solo deo qz eo ipso q op nature est op
dei iuxta illud qd dicitur est ipis regib.
Cap. vi. Data e a dno ptas vobis et vt
ab altissimo dno pficie tñ et for: malz bz
eē talis ptas a spūali q est p gram et a
do quoda spūali mō deruat. vñ et vñctō
adhibet regib? et xpianis in signū rati
ficatiōis et approbatiōis: qz sicut p misse
riū spūalis ptatis fit aliqz xpianus: ita
eiusdē misterio dz fieri aliqz cōpletue
pnceps xpianoz. ¶ Vel etiā possit di
ci q dato qd impū sit a deo. ita q non
deat humana auctoritate non tñ sed
q nō sit a papa q vices deo t3 in terris
nō tñ ita est de auctoritate spūali sup
pma q sic est a do: et dīna institutiōe
vt a nulla alia auctoritate supiori pfici
vel formari deat. A solo ergo deo est
impū fm eē informz et impfectū: et fm
eē foratū et pfectū est a deo mediātib?
illis q habēt spūalē ptatem in ecclia.
vñ et ptas humana apd infideles de q
minus qtrūqz videt sic et iclinationē
nature: possit dici legitima si cōpleat
et in effectū ponat ex cōi cōdito et con
sensu illoz ad quos ptnet ordiuare sp
tñ informis dicit. qz p spūalem ptatez
nō est approbata et ratificata: grā emz
bz pficere et formare naturā. ¶ Cōside
randū est q cū dicim? impū sine regi
me a solo deo dēri. hoc intelligēdū est
altero dnoz mōz. Qz vel a deo pndē
te sicut sūt regimia bona queadmodū
acqrendi et qm ad vsum qm ad mo
dum acqrendi: qm legitime acqfita sūt
vt in lege nature ex cōi p dno et p sensu
multitudinis: et in lege moysayca ex spā

li dei ordinatiōe: et in lege xpiana et in
stitutiōe illoz q vice dei gerūt i terris
queadmodū etiā ad vsū qñ tali ad ep
to regimine ptingit aliqz recte et debi
te vñ. Vel secūdo dicit talia regimia
eē a deo nō pndente: s3 magis pmit
tente sicut mala regimia queadmodū
ad vtrūqz et queadmodū acqrendi: et
queadmodū ad vsū qñ in talib? vtrūqz
eoz vel alterū deficit q regimia aliqñ
dus pmittit ppter pcrā p ptoz vñ ad pba
tōem bonoz vel etiā ad punitiōem
maloz. Que pmissio pro loco et tēpore
iusta dici dz fm q pulchre ponit glosa
sup illo vbo apli. nō est ptas nisi a deo
imulū inquit nō est: vt ipozbis accipi
entib? nec ē di. p tatem bonoz paciētia
pbat: et maloz iniquitas punit. Nam
p ptatez dyabolo traditā et Job pbat?
est vt iustus appareret. et Petr? tēat?
ne de se psumeret. et Paulus colapbi
zatus ne se exolleret. et Judas dānar?
vt se suspenderet. Et sic dñs iustā ptā
tem sepe regnare pmittit vt ex ipsa ali
qd bonū eliciatur. Et fm hoc regimia
oia et ptates oēs a deo esse dicūt. s3 di
uersimode. Vñ et ipi Pylato dixit dñs
Nō hēres in me ptatem nisi p mū da
tum esset desup. Et si tales aliqñ dican
tur regnare: non ex deo exponēdū est
qz nō deo operāte sed solū pmittente.
¶ Ad aliud cuz dicebat de appellatiōe
dicēdū q verū est i differēter in aliqz
tñ casib? et qñtōib? arduis bñ pōr appel
lari. Et si dicat i iure q tpla nō subsūt
iurisdictiōis pape. bic intelligēdū est
queadmodū immediatā et regularē exe
cutionē. Quā etiam executionem ime
diatā aliqñ exercet et exercere potest vt
ratione delicti et quando aliquid fuerit
ambiguū et difficile et qñ impius vacat
et in pluribus aliis casibus q in iure nō

tantur: ad huc notari possent. ¶ Ad
aliud cum dicebatur q ecclesia recog
noscat tēporalia: et tūc dicēdū q verū
est qm ad immediatā executionē. nō
est queadmodū ad pncipalem ptatem
qz talem ptatem secularis pnceps dz
recognoscere a papa. Et ista duo stant
simul qz secularis pnceps ptatem sup
temporalibus a papa recipiat. et tamē
immediatā executionē q ad talem ptā
tem sequit aliquando recognoscat pa
pa a pnceps seculari. Nā sicut videm?
qz rex possit a suo milite aliqñ tēpalia
recognoscere si ius qd haberet miles i
temporalibus regi donaret. Sicut eti
am suo modo pōt ecclesia ab imperio
et regibus et pncipibus temporalia re
cognoscere: si ius qd in eis habēt eccle
sie donent. ¶ Et ad illud quod dicitur
de tributo dicēdū q ecclesia non sol
uit tributum imperatori in recognitio
nem dñi. Et pro pace et quiete qua de
bet ecclesiam tueri et defensare. vñ ma
gis soluit tributum sicut quodam sti
pendio: vt talia bona tēporalia tueat
q in recognitiōe dñi. ¶ Ad aliū cū
dicebat q ptas tēporalis superflueret
dicēdū q nō ppter hoc superfluit.
Immo necessario requiritur ad hoc vt
ptas spūalis nō intendat operibus vi
lionibus: sed sit liberto: ad vacandū spi
ritualibus: et ppter administratiōē tē
poralium: et inferioz nō impediat a gu
bernatione spirituali et superioz. ¶ Ad
aliud cum dicebatur q sicut sibi non
competit vt gladio materiali ita non
videtur habere ptatem temporalē. di
cēdū sicut dicit Bernardus ad En
genium papā q si nullo modo gladi
materialis ad ecclesiam pertineret di
centibus apostolis. Ecce gladiū duo.
hoc non respondisset dñs satis est sed

minis est. vtrūqz ergo gladium ha
bet ecclesia sicut vtrūqz habet pote
statem aliter tamen et aliter: quia gla
dium spiritualem habet ad vsū sed
materiale ad nutum sicut superius de
claratum fuit. In cuius signum in be
nedictione et coronatione imperato
ris summus pontifex sumit gladium
vaginatum de altari et tradit ipsum im
peratori dicens. Accipe gladium de
super beati Petri corpore sumptum p
manus nostras licet indignas vice ta
men et auctoritate sanctorum aposto
lorum consecratas imperialiter tibi
concessim ad vindictam malorum ve
ro laudem bonorum. Et similiter ac
cingit illi ensē dicens. Accinge gla
dium tuum super femur tuū potentissi
me et attende q sancti non in gladio
sed per fidem vicerunt regna. In qui
bus verbis satis innuitur q summus
pontifex vtrūqz gladium habet aliter
et tamen aliter. ¶ Ad aliud cum dice
batur q tunc potestas spiritualis ter
rene potestati pzeudicium facere. Di
cēdū q potestas spiritualis nullū
pzeudicium facit potestati temporalī
sed ipsam dirigit et corrigit in agendis
cum sua potestate abutitur. Immo ma
gis tunc exercet quod sibi deberet: qz
sicut spiritus ordinatus est ad dirigen
da corpora: ita potestas spiritualis ad
dirigendum temporalem. Et sicut sciē
tia sacre scripture iudicat quālibet tē
poralem scientiam pphilosophicam sic
spiritualis potestas iudicat quālibet
temporalē: sed tēporalis ptas nullo
modo directe de spiritualibus se intro
mittere debet nec pōt: quia nullum a
gens agit nec agere potest: vltra suam
speciem propter quod punitus est rex
Dzias lepra in fronte: vt diuina
c. iiii

2.
9. ca.
rex est et sacerdos: quia habet potestatem regalem et sacerdotalem per deum. In his potestatis distinguitur ordinandi sacerdotes: reges spiritualiter et temporaliter. Immo maior est dignitas summi pontificis in quantum rex est quam in quantum sacerdos quia in quantum rex est habet iudicare in spiritualibus et regnum introducere: et venienti in palatibus. Et habet rationem principii moventis digerentis. In nomine sacerdotis in quantum uniusmodi nomen importatur presidentia: platio sicut in nomine regis sed magis quodam meditatio: quodam ministerium sacerdos dicitur medius inter deum et populum propter quod omnia secundum attentionem mediatio et coniunctio hominis ad deum sunt sacerdoti proprii sicut offerre sacrificium pro peccatis: orare pro populo. vota populi offerre: et hoc modo. Illa autem que importat regimen: directionem attribuitur regi sicut iudicare corrigere punire premiare et uniusmodi quam potestatem regalem in temporalibus habet summus pontifex constanti non absolute loquendo ut quidam dicunt sed magis ab ipso christo cuius est vicarius qui etiam maioris dignitatis censeri debet in quantum fuit rex quam quibus sacerdos: quia sacerdos fuit in quantum homo et in quantum dominus. Rex ergo regum summus pontifex et in spiritualibus regere et iudicare habet licet diversimodum: ut superius dicebatur propter quod bene communiter dictum est quod spiritualis potestas ad temporalia dupliciter se extendit. Uno modo quantum ad usum proprie necessitatis: quia dignum est: ut qui spiritualia seminat

de temporalibus metere possit. Et alio modo quantum ad iudicium quia cum de spiritualibus iudicet que potiora et superiora sunt potest etiam de quibus cumque temporalibus et quocumque iudicare. Tertia ab una ostendendum hoc idem sumitur et communiter quasi con dictione principium qui uniusmodi temporalibus presunt. Quia communiter loquendo reges et principes facillime gerant a bono regimine et efficiunt tyranni sicut et multis exemplis appare re possunt: in lege nature et in lege mo seyca etiam in populo christiano ubi de multis principibus pauci veri reges i uenti sunt et multi tyranni quod hoc videtur contingere: quia cum regibus magna potestas concedatur oportet quod in eis sit magna virtus que in paucis inuenitur. Et ideo pauci regulariter et debite principantur et plures indebite et tyrannice: propter quod dicitur in populo israelico a principio non instituit regem cum plena potestate. sed magis iudicem et gubernatorem ad eorum custodiam. Sed regem videtur dedisse ad petitionem populi quasi indignatus. Unde ait ad Samuelem. Non abiecerunt te: sed me: regnum super eos. Et quia talis facilis inclinatio ad tyrannidem vergit in dispendium salutis non solum principantium: sed etiam subditorum quia hoc tam principantes quam subditi sepe machinari cogunt ad ea que sunt salutis animarum et corporum contraria. De quibus malis regibus quod proprie loquendo reges dici non debent quia male regendo nomen regis amittunt iuxta proverbium veterum. Rex eris si recte facias: si non facis rex non eris. Sicut falsus denarius non debet dici denarius. Pulchre loquitur Ricardus

21.
F. 10. et vlt. ca. q. p. 9.
de seculo victore exponens illud apoc. i. princeps regum terre. Sunt inquit quidam regum qui summo principi adberere cōmunit qui accepta ab illo potestate sibi ipsam exercere nolunt quod in subditos seculant et eos deuorant et quod supra se principem habet qui eripuit in opem de manu fortior eius egenus et pauperem adripientibus eum minime pensant quos princeps regum ad exercitacionem et purgacionem electorum ad tempus seuire permittit. Sed in tempore retributionis eos de hac seculantia grauer indicabit. Nam potestates potenter tormenta patiuntur: fortioribus fortior inflat cruciatus. Reddeant ergo tales reges si tamen reges ad conscientiam: et quod super se principem habeant cui de actibus suis sint reddituri rationem recognoscant qui sicut potestatem potest conferre. sicut potest et auferre. Balibeum enim regum dissoluit dominus et pretingit fuisse reges eorum. Et quia christus suam ecclesiam quam usque ad mortem dilexit et quam acquisiuit in sanguine suo ordinauit sicut magis saluti fidelium expedire videbat: voluit in ecclesia aliquam potestatem esse cuius timore ab exercenda tali tyrannide reges et principes coherceri possent. Dec autem potestas spiritualis suprema que cum dirigit et corrigit et aliquando destituit tales potestatem temporalem: potestatem sibi se non damnat quia bona et necessaria est in ordine vniuersi et a deo ordinata sed corrigit et dānat videntem tali potestate indebite. et hoc licite et congrue fieri potest iuxta sententias glo. super illud ad ro. Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit. dicentis quod nomine potestatis interdum accipit

potestas ipsa que datur alicui a deo. Aliquando ipse homo habens potestatem non ergo destruitur aut dānatur potestas ipsa que bona est et ad bonum ordinata. Sed destruitur habes potestatem cum vitur ea indebite. Et si super ista materia quantum ad principalem conclusionem de ordine temporalium ad spiritualia aliter a quibus cumque inueniatur notatum in saourem regum et principum secularium veritas tamen sibi inmutabilis est: et ordo super hoc institutus et expressus a domino nostro iesu christo.

Capitulum. x. et vltimum in quo ponitur epistola constantini directa vniuersali ecclesie. ex qua plura euidentiora sient que in alijs capitulis dicta sunt.

Sicut superius dicebat regimē imperij temporalis naturalis est de iure humano. et quia ad hoc natura inclinatur et mediante institutione humana perficitur: et ideo apud omnes et in omni tempore fuit. quia illud quod nature est commune est omnibus participantibus illam naturam. Ita quod sicut homo naturaliter inclinatur ad socialem vitam: ita naturaliter inclinatur ad politicam: et ad hoc ut in multitudinem sub debito regimine viuatur. Immo tanto magis homo inclinatur ad regnum quod ad ciuitatem quāto bonum regni perfectius est quā sit bonum ciuitatis. Ciuitas enim non est aliud sibi quod ponitur nisi quoddam paruum regimē: et regnum non est aliud quam quedam magna ciuitas. unde et antiquis singule ciuitates regem habebant. et per consequens regna dicebant. Quam inclinationem aspicit

sup quattuor precipuas sedes scilicet
 antiochenam alexandrinam constanti-
 nopolitana[m] hierosolimitana[m] q[ue] etia[m]
 super omnes in vniuerso orbe terraru[m]
 dei ecclesias. Et pontifex qui tempo-
 re ipsius sacrosancte romane extiterit
 celsior et princeps cunctis sacerdotibus
 totius mundi existat et eius iudicio q[ui]
 ad cultum dei vel fidei christianorum sta-
 bilitatem procurandum sperint dispo-
 nantur. Iustū quippe est: vt ibi lex san-
 cta caput teneat principatus: vbi sacra-
 rum legum institutor saluator noster
 beatus Petrus apostolatus obtinere
 precepit cathedram: vbi et crucis pati-
 bulum sustinens beate mortis supsit
 poculum: suisq[ue] magistri et dñi imitatio
 apparuit: ibi gentes pro xpi no[m]i[n]e co[n]-
 fessione colla slectant: vbi earum bea-
 tus paulus apostolus pro xpo extenso
 martyrio coronatus est. Illic vsq[ue] in fi-
 nem querant doctorem: vbi sanctū do-
 ctoris quiescit corpus. Et ibi proni ac
 humiliati celestis regis dei saluatoris
 nostri iesu xpi famulentur officio: vbi
 superbi terreni reges seruebāt impio-
 Inter ea noscere volumus omnem po-
 pulum vniuersarū gentiū ac nationū
 per totum orbem terrarū cōstruisse
 intra palatiū nostrū lateranense eidē
 saluatori nostro dño deo iesu xpo eccle-
 siam a fundamentis cum baptisterio
 : Et duodecim nos sciatis de eius fun-
 damētis scdm numerū duodecim apo-
 stolorū cōpbinos terre bonifios pro
 prijs asportasse bumeris. Quam sacro
 sanctam romanam ecclesiam: caput
 ac verticem motūū omniū ecclesiarū
 vniuerso orbe terrarū coh: dicit venera-
 ri et predicari sanctimus. sic p[er] arma nra
 imperialia decreta statum. Cōstruim[us]
 traq[ue] ecclesias beatorum petri et pauli

primorum: quas argento et auro locu-
 pletumus: vbi et sacratissima eorū
 corpora cum magno honore recōden-
 tes tecbas ipsozum et electo cui nul-
 la preualent elementorum) Construi-
 mus: crucem et auro purissimo et gē-
 mis preciosis per singulas eorū teclas
 posuim[us]: clavis aures reuimus. Qui-
 bus pro concinatione luminariozum
 possessiones et predia contulimus: et
 rebas diuersis eas ditauimus. Et per
 nostras imperialium iussionū sacras
 litteras tam in oriente q[ue] in occidente
 v[er] etia[m] septētrionalia plaga et meridia-
 na: videlicet in India. Grecia. Asia.
 Tracia Africa Italia. diuersis insulis
 nostram largitate concessimus. Ea
 proxijs ratione per manus beatissi-
 mi patris nostri Siluestri pontificis
 successorum que eius omnia disponat
 Bandeat em[en] vna nobiscum omnis po-
 pulus et gentium nationes in vniuerso
 orbe terrarū **erborantes** omnes: vt
 deo nostro et saluatori xpo immensas
 vna nobiscum referatis gratias. Qui
 ipse dñs in celis desup[er] et in fra deorsū
 qui nos per suos apostolos visitas sa-
 ctum baptismatis sacramenti percipe:
 et corp[us] sanitate dignos effecit. Pro
 quo cōcedim[us] ipis sanctis apl's dñis
 meis beatissimis petro et paulo et p[er] eos
 etia[m] b[e]n[e]d[i]ctio Siluestro p[re]s[er] n[ost]ro summo p[re]-
 tifici: et v[er] v[er]bis rome pape: et omnibus
 eius successoribus p[re]s[er]tibus: q[ui] vsq[ue]
 in fine m[un]di i[n] sede b[e]n[e]d[i]cti Petri erūt sessu-
 ri: atq[ue] de p[re]s[er]t[i] cōcedim[us] palatiū imp[er]ij
 n[ost]ri lateranense q[ui] o[mn]ib[us] in toto orbe
 terrarū p[re]fertur atq[ue] p[re]cellit palatis.
 Deinde dyadema videlicet corona ca-
 pitis n[ost]ri simul q[ue] frigiū. necnō et super
 bumerale: vsq[ue] eorū qui imp[er]iale circūda-
 re g[er]unt collū. v[er] etia[m] et clamidem

Imperial
per d[omi]n[u]m

humanoq[ue] p[er] poline...

vere fidei et castro p[er] fidei

Inde aliq[ui]d
912 de aialibus

1. Ex. ap[osto]l[us]
2. Ex. ap[osto]l[us]
3. Ex. ap[osto]l[us]

1. Coz
2. Anap[osto]l[us]

1. Anap[osto]l[us]

1. 10

humanoq[ue] p[er] poline

mus et in brutis aialibus que sunt gre-
 galia et focalia in quib[us] et ipso institu-
 natate quoda[m] regimen inuenit. vnde
 et in apibus vnus est resq[ue] diuisi modi
 pullos apium regni et dirigit et grues
 vna sequuntur secundum q[uo]d ponit p[er]bus
 in libro de aialibus. Multo ergo mag-
 nis i[n] hominibus hoc nō inueniet. qui-
 bus magis propriū est in societate vi-
 uere q[uam] cuiuslibet aiali. Et q[uo]d opus na-
 ture est opus dei: deo tale imp[er]ius tem-
 porale a deo dicitur esse. cuius t[er]ralis
 imp[er]ij monarchia re[gi]noze beati Silue-
 stri summi pontificis tenebat seremissi-
 mus p[re]t[er]go Flavius constantinus po-
 test[er] ronabiliter dicit q[uo]d iustit[er]o modo q[ui]
 iustam dñiū apud infideles inueniri
 potest. Quia i[n] regnum romanorū
 principio p[er] violentias et latrocina in-
 cepit. sequenter tamen p[ro]pter bonū
 regimen ipsius imp[er]ij cōmunit[er] om-
 nibus gentib[us] factū est gratum. vt vo-
 luntate humano ip[er]io se subicerēt.
 per sequens factū est iustū et legiti-
 mus licet nō p[er] omne modū p[ro]pter de fe-
 ctum fidei xpian[er] falsorū deorum cul-
 tum. Iustū ergo dici p[otes]t tenebat im-
 perū. tum q[uo]d illud tenebat ex cōdicto
 et sensu gentium. t[er]tia q[uo]d talia ade-
 pro imp[er]io legitime vtebat. sicut ap[er]-
 paret in cronicis in q[ui]bus referunt ge-
 sta principū romanorū. Ille ergo iure
 humano quod dicitur imp[er]ator clare me-
 morie tenebat: imp[er]ij poterat beato
 Siluestro h[uius] successoribus imp[er]ij
 concedere dignitatē. sic et concessit: vt
 apparet epistola directa v[er] ecclesie.

xpo iesu imo et eodē sancte trinitatis
 saluatori dño deo nostro fidelis: man-
 suetus: maxim[us]: beneficus: goticus: fir-
 matus: germanicus: britanicus: vnicus:
 pius: felix: victor: ac triumphator: sp[irit]us
 gust[us] et iustissim[us] ac beatissim[us] p[re]s[er] patrus
 Siluestro v[er]b[us] rome ep[iscop]o pape: atq[ue] o[mn]i-
 bus eius successoribus in sede beati Pe-
 tri vsq[ue] in fine seculi successuris p[re]s[er]tibus
 bus que non et oibus reuerentissimis et
 deo amabilib[us] cat[er]olicis ep[iscop]is eidē sa-
 cro sancte ecclesie romane p[er] hac n[ost]ra im-
 p[er]iale p[re]s[er]tibus subiectis i[n] vniuerso or-
 be terrarū nūc et in posteris cunctis et re-
 tro temporib[us] constitutis: Gratia: pati-
 caritas: gaudium: lon ganimitas: miseri-
 cordia a deo patri o[mn]ipotēte: et iesu xpo
 filio ei[us] sp[irit]u sancto cum oibus vobis.

Post q[uo]d docēte beato Siluestro tertia i-
 mersione vnda salutis purificatū et ab
 oi lepre squalore mundatū beneficijs
 beatissimorū Petri et Pauli apostolorū
 agnouit: vnde iudicauit vna cum oibus sa-
 traps et vniuerso senatu obtinatis
 etiam et cuncto populo romano glorie
 imp[er]ij subiacēt. vt sicut i[n] terris vicari-
 filij di eē videt p[re]s[er]tibus etia[m] p[re]s[er]tibus
 qui ipsius principis apostolorū gerūt vi-
 ces p[re]s[er]tibus. p[re]t[er]at[er] ap[osto]l[us] q[ue] terrena
 iperialis nostra serenitas māsueto do-
 habere videt p[re]s[er]tibus a nobis nostrosq[ue]
 imp[er]io obtineat. Eligētes nobis ip[s]m
 principē apostolo[rum] et vicarios firma-
 ros ap[osto]l[os] cum eē patronos. Et sicut n[ost]ra
 imperialis terrena potentia ei[us] scāz ro-
 manā ecclesiam decreuim[us] venerant bo-
 no: are. et ap[osto]l[us] quā n[ost]ra iperium et ter-
 renū tronū sedē sacratissimā b[e]n[e]d[i]cti Petri
 gloriose et exaltate tribuētes ei et p[re]t[er]
 et glorie dignitate atq[ue] vigo: obono-
 rificentiaz imp[er]iale. Atq[ue] decernētes
 vbi p[re]s[er]tibus sanctiamus tenat causa

cu[m] tenor talis est.
 In no[m]i[n]e sac[er]te trinitatis patris et filij et
 sp[irit]u sancti Imperator ce-
 sar Flavius constantinus i

